

BIBLIOGRAFIA

- ABASCAL, J. M. (2009). «Nuevas marcas sobre téglas romanas en enclaves de la costa de Alicante (*Hispania Citerior*)». *Lucentum*, vol. XXVIII, p. 183-191.
- ABRAMENKO, A. (1993). *Die municipale Mittelschicht im kaiserzeitlichen Italien. Zu einem neuen Verständnis von Sevirat und Augustalität*. Frankfurt.
- AGUELO, J.; CARRERAS, C.; HUERTAS, J. (2006). «L'ocupació altimperial del solar del Mercat de Santa Caterina. Un possible centre productor ceràmic». *Quarhis*, 2a època, núm. 2, p. 60-73.
- AGUILAR, A.; PICÓN, P. (1989). «Aproximación a la estructura territorial en época romano-republicana y alto-imperial en la comarca del Vallés Occidental (Barcelona)». *Studia Historica. Historia Antigua* [Salamanca: Ediciones de la Universidad de Salamanca], vol. III.
- AGUILAR, C. (2007). «Lauronensis. El vi del Vallès en època romana». *Lauro: Revista del Museu de Granollers*, núm. 29, p. 5-12.
- AGUILERA, A.; REVILLA, V. (1994). «Artesanado cerámico y estadística. Análisis de las producciones anfóricas del taller de Can Portell (Mataró, El Maresme)». *Laietania* [Mataró: Museu de Mataró], núm. 9, p. 215-232.
- AITCHISON, J. (1982). «The Statistical Analysis of Compositional Data». *Journal of the Royal Statistical Society*, vol. 44, núm. 2, p. 139-177.
- ALMAGRO, M. (1952). *Las inscripciones de Ampurias*. Barcelona. (Monografies Emporitanes; II)
- ÀLVAREZ, A.; GALINDO, J. (2004). *Estudi tècnic sobre l'anàlisi de morters i estudi petrogràfic dels materials lapidis procedents de les excavacions arqueològiques de Can Pedrerol de Baix (Castellbisbal, Vallès Occidental)*. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geologia. Paleotheria, SCP. [Inèdit]
- ÀLVAREZ, A.; GARCÍA-ENTERO, V.; GUTIÉRREZ, A.; RODÀ, I. (2009). *El marmore de Tarraco = Tarraco Marmor*. Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica. (Hic et Nunc; 6)
- ÀLVAREZ PÉREZ, A.; GUTIÉRREZ, A.; DOMÈNECH, A. (2009). *Informe de l'anàlisi d'un conjunt de mostres d'àmfores del Baix Llobregat*. Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica. [Inèdit]
- AMAR, G.; LIOU, B. (1984). «Les estampilles sur amphores du golfe de Fos». *Archaeonautica* [París: CNRS], núm. 4, p. 145-211.
- ANDREAU, J.; DESCAT, R. (2006). *Esclave en Grèce et à Rome*. París.
- ANGLADA, L. [et al.] (1998). «L'establiment de Ses Alzines i la producció de vi a la Vall de Tossa». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 438-443. (Monografies Badalonines; 14)
- Anser. *Anciennes Routes Méditerranéennes. Evolución paleoambiental de los puertos y fondeaderos antiguos en el Mediterráneo occidental. I Seminario* (Alacant, 14-15 novembre 2003). Soveria Mannelli, 2004, p. 59-63.
- ANTEAS (1993). «Rapport du sondage 53-93 réalisé du 01.05 au 31.05 1993. Site: Port la Nautique (Narbonne Aude)». Narbona: Association Narbonnaise de Travaux et d'Études Archéologiques Subaquatiques, p. 65.
- Anuari d'intervencions arqueològiques a Catalunya. Època romana, antiguitat tardana. Campanyes 1982-1989*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1993. (Anuaris d'Intervencions Arqueològiques a Catalunya; 1)
- AQUILUÉ, X. (2006). «La producció de salaons i salses de peix a Empúries». A: *Pescadors de l'antiga Empúries*. Girona: Ajuntament de l'Escala: Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries, p. 26-28.
- AQUILUÉ, X. [et al.] (1984). *El fòrum romà d'Empúries (excavacions de l'any 1982)*. Barcelona. (Monografies Emporitanes; VI)
- AQUILUÉ, X.; BASTIT, C. (1985). «Sobre un cassó de bronze romà procedent del Museu de Gavà». *La Sentiu* [Gavà: Museu de Gavà], núm. 8, p. 44-49.
- ARANEGUI, C. (1978). «Anotaciones sobre las ánforas del nivel de relleno del Grau Vell (Sagunto, Valencia)». *Saguntum* [València], núm. 13, p. 307-323.
- (1981). «La producción de ánforas romanas en el País Valenciano. Estado de la cuestión». *APL* [València], vol. XVI, p. 529-538.
- (1991). «El taller de ánforas romanas de Oliva (Valencia)». A: *Saguntum y el mar*. València, p. 110-111.

- ARANEGUI, C. (2007). «La producción y el comercio de ánforas tarraconenses en el País Valenciano». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- ARANEGUI, C.; MANTILLA, A. (1987). «La producción de ánforas Dr. 2-4 de Sagunto». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 100-104. (Monografies Badalonines; 9)
- ARQUEOCIÈNCIA (1995). «Sant Pol 2000 A». A: *Autopistes i arqueologia: Memòria de les excavacions en la prolongació de l'autopista A-19*. Barcelona, p. 183-186.
- ASENSIO I VILARÓ, D.; CELA ESPÍN, X.; MIRÓ I ALAIX, C.; MIRÓ I ALAIX, M. T.; REVILLA I CUBERO, E. (2009). «El nucli ibèric de Montjuïc. Les sitges de magòria o de port, Barcelona». *Quarhis*, núm. 5, p. 15-85.
- BALIL, A. (1975). «Mosaicos de les termas de una villa romana de San Baudilio de Llobregat (Barcelona)». A: *XIII Congreso Nacional de Arqueología, Huelva 1973*. Saragossa, p. 895-899.
- BARBERÀ, J. (2000). *El poblat ibèric de la Penya del Moro de Sant Just Desvern (Baix Llobregat)*. Barcelona: Winterthur.
- BARBERÁN, S.; MALIGNAS, A.; MARTÍNEZ FERRERAS, V.; REAUD, A.; SILVERANO, S.; VINCENT, G. (2009). «Un ensemble homogène de mobilier d'époque augustéenne mis au jour au pied du monument corinthien de l'agglomération du Castellàs (Murviel-lès-Montpellier, Hérault)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE (SFECAG). *Actes du Congrès de Colmar*. Marsella: SFECAG, p. 289-318.
- BARRAL, X. (1978). *Les mosaïques romaines et médiévales de la Regio Laietana (Barcelona et ses environs)*. Barcelona: UB Editorial.
- BARREDA, M.-LL. (1989). «Estampilles sobre àmfora, tegula, comuna oxidada romana i un exemple de grafitti zoomòrfic sobre comuna oxidada romana - Sant Boi». A: *I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat. Castelldefels (pre-actes)*. Sant Boi de Llobregat, p. 470-475.
- (1990). *El poblament ibèric i romà de Sant Boi de Llobregat*. Tesi de llicenciatura inèdita. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (1991). *El camí Vell de Llor*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.
- (1995a). *Cal Reverter: 1995 Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat)*. Memòria d'excavació inèdita. Generalitat de Catalunya.
- (1995b). *Cal Reverter: 1995, 2ª Campanya (Sant Vicenç dels Horts, Baix Llobregat)*. Memòria d'excavació inèdita. Generalitat de Catalunya.
- (1996). *Can Barraquer*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.
- (1998). *La Roca 98 (Gavà, Baix Llobregat)*. Memòria d'excavació inèdita. Generalitat de Catalunya.
- (2001). *Can Diví Nord (1997)*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.
- (2004). «Cal Reverter (Sant Vicenç dels Horts, Baix Llobregat)». A: *Actes de les Jornades d'Arqueologia i Paleontologia 2001. Comarques de Barcelona. Celebrades a la Garriga el 29 i 30 de novembre de 2001*. Sant Boi de Llobregat: Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia, p. 541-544.
- BARREDA, M.-LL.; SÁNCHEZ, A. M.; GUTIÉRREZ, G. (2001). «Can Diví (Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat)». *Tribuna d'Arqueologia (2000-2001)*.
- BARTHÉLEMY-SYLVAND, C. (2008). «Les estampilles sur amphores hispaniques Pascual 1 et Dressel 20 découvertes en région centre: approche cartographique des circuits de distribution». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de l'Escal - Empúries. 1er-4 Mai 2008*. Marsella: SFECAG, p. 655-670.
- BARTI, A.; PLANA, R. (1993a). «La terrisseria d'època romana de Llafranc (Palafrugell, Girona)». *Cypsela [Girona]*, núm. x, p. 87-99.
- (1993b). «Carrer d'Isaac Peral, 38 i 31, de Llafranc (Palafrugell)». A: *Anuari d'intervencions arqueològiques a Catalunya. Època romana, antiguitat tardana. Campanyes 1982-1989*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, p. 72-73.
- BARTI, A.; PLANA, R.; TREMOLEDA, J. (2004). *Llafranc romà*. Palafrugell. (Quaderns de Palafrugell; 13)
- BATS, M. (1987). «Debat». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 141. (Monografies Badalonines; 9)
- BAUDOUX, J. (1992). «La circulation des amphores dans le Nord-Est de la France». A: *Les amphores en Gaule. Production et circulation. Table ronde internationale. Metz 4-6 octobre 1990*. París: Centre de Recherches d'Histoire Ancienne, vol. 116, p. 163-169. (Annales Littéraires de l'Université de Besançon; 474)
- (1996). *Les Amphores du nord-est de la Gaule (territoire française): contribution à l'histoire de l'économie provinciale sous l'Empire romain*. París: DAF, p. 52.
- BEBKO, W. (1971). «Les épaves antiques du sud de la Corse». *Corsica*, núm. 1-3.
- BECKER, CH.; CONSTANTIN, C.; DESBAT, A.; JACQUIN, L.; LASCoux, J.-P. (1986). «Le dépôt d'amphores augustéen de la rue de la Favorite à Lió». *Figlina [Lió]*, núm. 7, p. 65-90.
- BEJARANO, A. M. (2005). «Evolución de un espacio periurbano en la zona norte de Augusta Emerita». *Mérida. Excavaciones arqueológicas 2002, memoria 8*. Mérida, p. 131-157.
- BELÉN, M.; FERNÁNDEZ MIRANDA, M. (1979). *El fondeadero de Cales Coves (Alayor, Menorca)*. Madrid. (Excavaciones Arqueológicas en España; 101)
- BELTRÁN, M. (1970). *Las ánforas romanas en España*. (Monografías Arqueológicas; VII)
- (1976). *Arqueología e historia de las ciudades antiguas del Cabezo de Alcalá de Azaila (Teruel)*. Saragossa. (Monografías Arqueológicas; XIX)

- BELTRÁN, M. (1979). «El nivel augusteo de la Casa Palacio de los Pardo, en Zaragoza». A: *XV Congreso Nacional de Arqueología*. Saragossa, p. 943-966.
- (1982). «El comercio vinario tarraconense en el valle del Ebro. Bases para su conocimiento». A: *Homenaje a C. Fernández Chicharro*. Madrid, p. 319-330.
- (1987). «El comercio del vino antiguo en el valle del Ebro». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 51-73. (Monografies Badalonines; 9)
- (1990). *Guía de la cerámica romana*. Saragossa.
- (1998). «Contenedores de consumo y transporte». A: *Colonia Victrix Iulia Lepida-Celsa (Velilla de Ebro, Zaragoza). III, 1. El instrumentum domesticum de la Casa de los Delfines*. Saragossa, p. 65-82.
- (2003). «Las ánforas». A: MARCO SIMÓN, F. (coord.). «El poblado ibero-romano de El Palao (Alcañiz): la cisterna». *Al-qannis* [Alcañiz], núm. 10, p. 191-200.
- (2007). «Las ánforas tarraconenses en el valle del Ebro y la parte occidental de la provincia tarraconense». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- BELTRÁN LLORIS, M. [et al.] (1998). *Colonia Victrix Iulia Lepida-Celsa (Velilla de Ebro, Zaragoza). III, 1-2. El instrumentum domesticum de la Casa de los Delfines*. Saragossa.
- BELTRÁN LLORIS, M.; PAZ, J. A.; LASHERAS, J. A. (1985). «El teatro de Caesaraugusta. Estado actual de las excavaciones». *Boletín del Museo de Zaragoza (BMZ)* [Saragossa], núm. 5, p. 95-130.
- BERGADÀ, E. (1981). *Vil·la romana de Can Tintorer. El Papiol, Barcelona*. Molins de Rei.
- BERGÉ, A. (1990). «Les marques sur amphores Pascual 1 de Port-la-Nautique». *Cahiers d'Archéologie Subaquatique* [Frejús], núm. 9, p. 131-201.
- BERNAL, D. (2007). «Vinos tarraconenses más allá de las columnas de Hércules. Primeras evidencias en la Baetica, Lusitania y Tingitana». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- BERNI, P. (1996). «Instrumentum domesticum romà del Museu Episcopal de Vic. La col·lecció de segells en àmfora, tegula i morter». *Pyrenae*, núm. 27, p. 311-326.
- (1998). *Las ánforas de aceite de la Bética y su presencia en la Cataluña romana*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Instrumenta; 4)
- (2008). *Epigrafia anfòrica de la Bética: Nuevas formas de análisis*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Instrumenta; 29)
- (2010). «Epigrafia sobre amphorae, tegulae, ímbrex i dolia a l'àrea occidental del Camp de Tarragona». A: GOROSTIDI PI, Diana. *Ager Tarraconensis*. Vol. 3: *Les inscripcions romanes*. Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica, p. 153-210. (Documenta; 16)
- BERNI, P.; CARRERAS, C. (2001). «El circuit comercial de *Barcino*: reflexions al voltant de les marques amfòriques». *Faventia* [Bellaterra], vol. 23, núm. 1, p. 103-129, 01a2.
- (2009). «Les marques d'àmfores importades o d'altres àrees de la Tarraconense». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 45-62. (Corpus International des Timbres Amphoriques; 15)
- BERNI, P.; CARRERAS, C.; OLESTI, O. (2005). «La Gens Licinia y el noreste peninsular». *Archivo Español de Arqueología*, núm. 78, p. 167-187.
- BERNI, P.; REVILLA, V. (2007). «Los sellos de las ánforas de producción tarraconense: representaciones y significado». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya, p. 95-112. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- BEZECZKY, T. (1998). «Wine export to Noricum and Pannonia». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 364-369. (Monografies Badalonines; 14)
- (2005). «Roman amphorae from Vindobona». *Friedrich Krinzing (Hrsg.), Vindobona. Beiträge zu ausgewählten Keramikgattungen in ihrem topographischen Kontext*. Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. Viena, p. 35-107.
- BLANC-BIJON, V.; CARRÉ, M. B.; HESNARD, A.; TCHERNIA, A. (1998). *Recueil de timbres sur amphores romaines II (1989-1990 et compléments 1987-1988)*. Aix-en-Provence: Publications de l'Université de Provence.
- BONIFAY, M. (2004). *Étude sur la céramique romaine tardive d'Afrique*. Oxford. (British Archaeological Reports [BAR] International Series; 1301)
- BONINO, M. (1988). «L'attività navale in età protostorica». *StDocA*, núm. 4, p. 69-78.
- BONSOR, G. E. (1931). *The Archaeological Expedition along the Guadalquivir*. Nova York: The Hispanic Society of America.
- BORRÀS, C. (1987-1988). «Avance de las excavaciones en la villa romana de Mas d'Aragó (Cervera del Maestrat)». *Cuadernos de Prehistoria y Arqueología Castellonenses / Quaderns de Prehistòria i Arqueologia de Castelló* [Castelló de la Plana], núm. 13, p. 379-397.
- BORRÀS, C.; SELMA, S. (1989). «El centro de producción cerámica de Mas d'Aragó, un complejo industrial alfareo ibero-romano». A: *XIX Congreso Nacional de Arqueología*. Castelló, p. 667-674.
- BOSCH, J.; MIRET, M. (1985). «El Bosquet (Sant Pere de Ribes), una planta per a l'elaboració del vi i la seva distribució». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 228-232. (Monografies Badalonines; 9)
- BOSCH, M.; SAGRISTÀ, J. (1985). «Dossier. Ara fa un any...». *El Mirall: Sant Vicenç dels Horts: Revista Independent d'Informació Local*, p. 11-13.

- BOSCS-PLATEAUX, F. (1995). «Les stratégies familiales des chevaliers et sénateurs hispano-romains (I siècle - première moitié du II siècle ap. J.-C.)». *Mélanges de la Casa de Velázquez*, vol. 31-1: *Antiquité - Moyen-Age*, p. 113-171.
- BOUBE, J. (1975). «Marques d'amphores découvertes à Sala Volubilis et Banasa». *Bulletin d'Archéologie Marocaine*, vol. IX (1973-1975), p. 163-230.
- BOUSCARAS, A. (1974). «Les marques sur amphores de Port-la-Nautique». *Cahiers d'Archéologie Subaquatique*, núm. 3, p. 103-131.
- BRENTCHALOFF, D. (1976). *Index Sigillorum For Iulii Narbonensis*. Saint Raphaël.
- BRENTCHALOFF, D.; LEQUEMENT, R. (1978). «Timbres amphoriques de Fréjus». *Archaeonautica* [París: CNRS], núm. 2, p. 221-231.
- BRENTCHALOFF, D.; RIVET, L. (2003). «Timbres Amphoriques de Fréjus-2». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Saint-Romain-en-Gal (29 mai-1er juin 2003)*. Saint-Romain-en-Gal: SFECAG, p. 595-619.
- BRUN, J. P. (1986). «L'oléiculture antique en Provence. Les huiles du département du Var». *Éditions du CNRS. Revue Archéologique de Narbonnaise*, supplément núm. 15.
- (2003a). *Le vin, et le huile dans la Méditerranée antique*. París: Errance.
- (2003b). *Le vin, néctar des dieux, génie des homes*. Golliot: Département du Rhône.
- (2004). *Archéologie du vin et de l'huile dans l'Empire Romain*. París: Errance.
- BRUNO, B. (1995). «Aspetti di Storia Economica della Cisalpina Romana. Le Anfore di Tipo Lamb. 2 Rinvenute in Lombardia». *Quasar*, núm. 2, p. 110 i 111.
- BURJACHS, F.; DEFAUS, J. M.; MIRET, M.; SOLIAS, J. M. (1987). «Un centre laietà productor d'envasos vinaris a Malgrat (Maresme)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 224-228. (Monografies Badalonines; 9)
- BUXEDA, J. (1999). «Alteration and Contamination of Archaeological Ceramics: The perturbation problem». *Journal of Archaeological Science*, núm. 26, p. 295-313.
- BUXEDA, J.; CAU, M. A. (1995). «Identificación y significado de la calcita secundaria en cerámicas arqueológicas». *Complutum*, núm. 6, p. 293-309.
- BUXEDA, J.; CAU, M. A.; GURT, J. M.; Tuset, F. (1995). «Análisis tradicional y análisis arqueométrico en el estudio de las cerámicas comunes de época romana». A: *Cerámica comuna romana d'època alt-imperial a la península Ibèrica: Estat de la qüestió*. Empúries: Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC), p. 39-60. (Monografies Emporitanes; 8)
- BUXEDA, J.; COMAS, M.; GURT, J. M. (2002). «Roman amphorae production in Baetulo (Badalona, Catalonia). Evidence of Pascual 1». A: KILIKOGLU, V.; HEIN, A.; MANIATIS, Y. (ed.). *Modern Trends in Scientific Studies on Ancient Ceramics*. Oxford, p. 277-285. (BAR International Series; 1011)
- BUXEDA, J.; GURT, J. M. (1998). «La caracterització arqueomètrica de les àmfores de Can Peixau (Badalona) i la seva aportació al coneixement de la producció de Pascual 1 al territori de Baetulo». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 193-217. (Monografies Badalonines; 14)
- BUXEDA, J.; MARTÍNEZ FERRERAS, V.; VILA, L. (2004). «Caracterització arqueomètrica de les àmfores Pascual 1 del derelict Culip VIII». A: *Culip VIII i les àmfores Haltern 70*. Girona: MAC, p. 167-188. (Monografies del CASC; 5)
- (2007). «Les primeres produccions d'àmfores romanes a la Tarraconense. Per una arqueometria del canvi tecnològic, de la producció i del consum». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya, p. 151-161. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- BUXÓ, R.; TREMOLEDA, J. (2002). *Platja de Fenals (Lloret de Mar, la Selva): una indústria terrissera d'època romana a la Costa Brava*. Lloret de Mar. (Es Frares; 5)
- CALLENDER, M. H. (1965). *Roman Amphorae (with an Index of Stamps)*. Londres: Oxford University Press.
- CAMILLI, A. (2002). «The site of the Urban Port of Pisa. The situation». A: *The Ancient Ships of Pisa: A European Laboratory for Research and Preservation / Le navi antiche di Pisa: Un laboratorio europeo di ricerca e di valorizzazione*. Brussel·les, p. 11-16.
- CARALT, F.; MOLIST, N.; SAGRISTÀ, J. (1989). «L'assentament romà de Sant Vicenç dels Horts». A: *I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat*. Vol. I. Castelldefels, p. 374-382. [Preactes]
- CARBONELL, E.; FOLCH, J. (1998). «La producció de vi i d'àmfores a la vil·la de Can Feu». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 289-293. (Monografies Badalonines; 14)
- CARDÚS, S. (1964). *La ciutat i la seu episcopal d'Egara*. Terrassa.
- CARRERAS, C. (1994). *Una reconstrucció del comerç en ceràmica: la red de transportes en Britannia*. Barcelona.
- (2009a). «Preliminars: l'estudi del territori de la colònia i les primeres terrisseries». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 9-18.
- (2009b). «Les marques d'àmfores produïdes als tallers de Barcino». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 21-44.
- CARRERAS, C.; BERNI, P. (1998). «Producció de vi i àmfores tardanes del NE de la Tarraconense». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 270-276. (Monografies Badalonines; 14)
- (2002). «Microspatial relationships in the Laetanian wine trade: shipwrecks, amphora stamps and workshops». A:

- RIVET, L.; SCIALLANO, M. (ed.). *Vivre, produire et échanger: Reflets Méditerranéens, Mélanges offerts à B. Liou*. Montagnac: Éditions Monique Mergoïl, p. 359-369.
- CARRETÉ, J. M.; KEAY, S. J.; MILLET, M. (1995). *Roman provincial capital and its hinterland. The survey of the territory of Tarragona, Spain 1985-1990*. Ann Arbor JRA.
- CASAS, J. (2009). «Una terrisseria del Pla de Barcelona: l'excavació del carrer de la Princesa, número 21». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 63-88.
- CASAS, J.; CASTANYER, P.; NOLLA, J. M.; TREMOLEDA, J. (1995). *El món rural d'època romana a Catalunya: L'exemple del nord-est*. Girona: Centre d'Investigacions Arqueològiques. (Sèrie Monogràfica; 15)
- CASAS, J.; MARTÍNEZ FERRERAS, V. (2006). «El taller ceràmic d'època romana del carrer Princesa de Barcelona. Estudi arqueològic de les restes i estudi arqueomètric del material ceràmic». *Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona*, núm. 2, p. 36-59.
- CASAS, T.; COLL, J.; MORO, A. (1986). «El complex industrial romà de Can Jofresa (Terrassa, Vallès Occidental)». A: *Tribuna d'arqueologia 1985-1986*. Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia, p. 69-74.
- CASTANYER, P.; TREMOLEDA, J. (1999). *La vil·la romana de Vilauba: Un exemple d'ocupació i explotació romana del territori a la comarca del Pla de l'estany*. Girona: Ajuntament de Banyoles: Ajuntament de Camós: Ajuntament de Porqueres: Museu d'Arqueologia: Centre d'Estudis del Pla de l'Estany.
- CASTELLVÍ, G. (1997). *Voies romaines du Rhône à l'Èbre: via Domitia et via Augusta*. París: Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme. (Documents d'Archéologie Française; 61)
- CAU, M. A.; DAY, P. M.; MONTANA, G. (2002). «Secondary calcite in archaeological ceramics: evaluation of alteration and contamination processes by thin section study». A: KILIKOGLU, V.; HEIN, A.; MANIATIS, Y. (ed.). *Modern Trends in Scientific Studies on Ancient Ceramics*. Oxford, p. 9-18. (BAR International Series; 1011)
- CERDÀ, D. (1979). «Sobre las ánforas de origen ibicenco en Cales Coves. Menorca». A: *A propósito de la arqueología submarina en Menorca*. Palma de Mallorca, p. 8-18.
- (1999). *El vi en l'ager pollentinus i en el seu entorn amb una síntesi de la Palma romana amb el seu port (Portopí)*. Palma de Mallorca: Consell de Mallorca. (La Deixa; 3)
- CHEVILLOT, C. (1979). «Un niveau du Haut-Empire, rue Romaine à Périgueux». A: *Actes du 104e Congrès National des Sociétés Savantes*. Bordeaux, p. 207-232
- CHIC, G. (1990). *La navegación por el Guadalquivir entre Córdoba y Sevilla en época romana*. Écija.
- (1997). «La miel y las bestias». *Habis*, núm. 28, p. 53-166.
- CIPRIANO, M. T.; CARRÉ, M.-B. (1989). «Production et typologie des amphores sur la côte adriatique de l'Italie». A: *Amphores romaines et histoire économique: dix ans de recherche. Actes du colloque de Sienne (22-24 mai 1986)*. Roma, p. 67-104. (Collection de l'École Française de Rome; 114)
- CLARIANA, J. F. (1980). «Troballes romanes al carrer de Barcelona (Mataró)». *Quaderns de Prehistòria i Arqueologia del Maresme*, núm. 10 (gener-juny), p. 347.
- (1981). «Sondatge estratigràfic a la vil·la romana de Can Majoral (Mataró)». *Laetania*, núm. 1, p. 106-111.
- CLUA, M. (2005). *Classificació de les monedes procedents de les excavacions de Can Pedrerol. Campanya 2004*. Barcelona: Gabinet Numismàtic de Catalunya.
- CODEx (1995). «Can Balençó». A: *Autopistes i arqueologia: Memòria de les excavacions en la prolongació de l'autopista A-19*. Barcelona, p. 57-88.
- (1996). *Memòria de l'excavació a la cantonada dels carrers Pere Martell / Mallorca (Tarragona). Setembre 1994, novembre 1994, gener 1995*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- (1997). *Memòria d'excavació al solar situat al carrer Pere Martell, 28-32 cantonada amb el carrer Mallorca, 29, de Tarragona (TCM-97) 10 febrer - 7 novembre 1997*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- COLL, J. M.; ROIG, J. (2002). «Les galeries subterrànies d'època moderna (s. XVI-XVIII): tipologia i funcionalitat a partir de l'estudi». A: *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval (ACRAM): Ajuntament de Sant Cugat del Vallès: Departament de Cultura.
- COLLS, D.; LEQUÉMENT, R. (1980). «L'épave Port-Vendres II: nouveaux documents épigraphiques». A: *Producción y comercio del aceite en la antigüedad: Primer Congreso Internacional (Madrid, 1980)*. Madrid, p. 177-186.
- COMAS, M. (1987). «Importació i exportació del vi a Baetulo: l'estudi de les àmfores». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 161-173. (Monografies Badalonines; 9)
- (1997). «Baetulo». *Les marques d'àmfora*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Museu de Badalona: Union Académique Internationale. (Corpus International des Timbres Amphoriques; 2)
- (1998a). «La producció i el comerç del vi a Baetulo. Estat de la qüestió». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 219-232. (Monografies Badalonines; 14)
- (1998b). «Présence et absence des amphores léetaniennes en Gaule». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès d'Istres*. Marsella: SFECAG, p. 225-234.
- CORSI-SCIALLANO, M.; LIOU, B. (1985). «Les épaves de Tarraconaise à chargement d'amphores Dressel 2-4». *Archaeonautica* [París: CNRS], núm. 5.
- DELATTRE, A. L. (1894). «Le mur à amphores de la colline Saint-Louis à Carthage». *Bulletin Archéologique du Comité des Travaux Historiques et Scientifiques* [París], p. 89-119.
- (1906). «Un second mur à amphores découvert à Carthage». *Bulletin de la Société Archéologique de Sousse*, p. 33-48.
- DELL'AMICO, P.; PALLARÉS, F. (2005). «Il Relitto di Diano Marina e le Navi a dolia: Nuove Considerazioni». A: CORTIS, T.; GAMBIN, T. (ed.). *De Triremibus: Festschrift in honour of Joseph Muscat*. San Gwann (Malta), p. 67-114.

- DESBAT, A. (1987). «Les importations d'amphores vinaires à Lió et Vienne au début de l'Empire (Rapport préliminaire)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 407-415. (Monografies Badalonines; 9)
- DESBAT, A.; MARTIN-KILCHER, S. (1989). «Les amphores sur l'axe Rhône-Rhin à l'époque d'Auguste». A: *Amphores romaines et histoire économique: dix ans de recherche. Actes du Colloque de Sienne (22-24 mai 1986)*. Roma, p. 339-265. (Collection de l'École Française de Rome; 114)
- DESBAT, A.; SCHMITT, A. (1998). «Un nouveau type d'amphore de Tarraconaise avec la marque SEX.DOMITI». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès d'Istres*. Marsella: SFECAG, p. 349-355.
- DESY, P. (1989). *Les Timbres amphoriques de l'Apulie républicaine: documents pour une histoire économique et sociale*. Oxford. (BAR International Series; 554)
- DI SALVO, L. (1992). *Economia privata e pubblici servizi nell'Impero romano: I corpora naviculariorum*. Messina.
- DOMENICO AUGENTI, E. (2008). *Il lavoro schiavile a Roma*. Roma. (Arti e Mestieri nel Mondo Romano Antico; 3)
- DOMÍNGUEZ-ARRANZ, A.; VALLEJO, J. M.; RUIZ, S. (2003). «Las ánforas de Bibracte en época romana: tipología y epigrafía». *Salduie*, núm. 3, p. 83-91.
- DRESSEL, H. (1879). «Di un grande deposito di anfore rinvenuto nel nuovo quartiere del Castro Pretorio». BCAR [Roma], núm. 7.
- (1899). *Corpus Inscriptionum Latinorum*. Vol. XV, pars 2. Berlín.
- DUMONT, J. Ch. (1987). *Servus: Rome et l'esclavage sous la République*. Roma.
- DURÁN, A. (1943). «Vestigios de la Barcelona romana en la Plaza del Rey». *Ampurias*, núm. 5, p. 54-77.
- DUTHOY, R. (1978). «Les Augustales». *ANRW*, 2a època, vol. 16, núm. 2, p. 1254-1309.
- EHMIG, U. (2003). *Der Römischen Amphoren aus Mainz*. Wiesbaden. (Frankfurter Archäologische Schriften; 4)
- (2007). *Die römischen Amphoren im Unland von Mainz*. Wiesbaden. (Frankfurter Archäologische Schriften; 5)
- ELIZONDO, V.; FIERRO, X.; GONZÁLEZ, A.; LACUESTA, R.; LÓPEZ MULLOR, A.; SANTOLARIA, S.; VILAMALA, I. (1999). «Edifici d'aixopluc de les termes romanes. Sant Boi de Llobregat / Edificio de protección de las termas romanas. Sant Boi de Llobregat». A: *Memòria 1993-1998*. Vol. 2: Obres. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea de Cooperació. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local, p. 241-267.
- ENGUIG, R.; ARANEGUI, C. (1977). *Taller de ánforas romanas de Oliva (Valencia)*. València: Servicio de Investigación Prehistórica. (Serie de Trabajos Varios; 54)
- ENRICH, J.; GÓMEZ, M. (coord.) (2004). *Estudi de diverses mostres procedents dels jaciments romà de Can Pedrerol (Castellbisbal)*. Igualada: Arqueocat. [Inèdit]
- ESTEBAN, J. J. (1997). *Can Pallarès*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.
- (2002). *Plaça Constitució 2002*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.
- (2003). *Jardins de Can Torrents, juny 2003*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat; Arqueociència.
- ESTEBAN, J. J.; PRIDA, D. (2006-7). *Plaça Constitució i carrers Mediterrani, Agramunt, Mossèn Francesc Albertí i Hospital. Sant Boi de Llobregat (Baix Llobregat) 2006/2007*. Memòria d'intervenció arqueològica preventiva inèdita. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat; Arqueociència.
- ESTEVA, L. (1966). «Horno alfarero de época romana en Playa de Aro, s. I-II d.C.». *Ancora* [Sant Feliu de Guíxols].
- ESTRADA, J. (1969). *Vías y poblamiento romanos en el territorio del área metropolitana de Barcelona*. Barcelona: Comisión de Urbanismo de Barcelona.
- ESTRADA, J.; VILLARONGA, L. (1967). «La Lauro monetal y el hallazgo de Cànoves». *Ampurias*, vol. XXIX, p. 135-194.
- ÉTIENNE, R.; MAYET, F. (2000). *Le vin hispanique*. París.
- (2004). *L'huile hispanique: Corpus des timbres amphoriques sur amphores Dressel 20*. París: De Boccard.
- ETTLINGER, E. [et al.] (1990). *Conspectus Formarum Terrae Sigillatae Italico Modo Confecta, Materialien zur Römisch-Germanischen Keramik, Heft 10, Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts zu Frankfurt A. M.* Bonn: R. Habelt.
- FABRE, G.; MAYER, M.; RODÀ, I. (1984). *Inscriptions romaines de Catalogne*. Vol. I: *Barcelone (sauf Barcino)*. París.
- (1997). *Inscriptions romaines de Catalogne*. Vol. IV: *Barcino*. París.
- FALGUERA, J. M. (1993a). *Antéas, Rapport de fouille de sauvetage núm. 001714-7/12/92, du 18/12 au 25/04/1993, Port-la-Nautique, Narbonne, Aude (Antéas 1993)*. Narbonne.
- (1993b). «Les fouilles de Malaré à Narbonne. Résultats préliminaires d'un sondage sur un lit d'amphores du 1er siècle après J. C.». *Cahiers d'Archéologie Subaquatique*, núm. 11, p. 67-98.
- FARIÑAS, L.; FERNÁNDEZ DE LA VEGA, W.; HESNARD, A. (1977). «Contribution à l'établissement d'une typologie des amphores dites Dressel 2-4». A: *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude des amphores: Actes du Colloque de Rome, 27-29 mai 1974*. Roma, p. 179-206. (Collection de l'École Française de Rome; 32)
- FERNÁNDEZ IZQUIERDO, A. (1984). *Las ánforas romanas de Valencia y de su entorno marítimo*. València.
- (1991). «La villa romana del Mas d'Aragó (Cervera del Maestrat, Castellón)». A: ARANEGUI, C. (dir.). *Saguntum y el mar*. València: Generalitat Valenciana, p. 112-113.
- (1995). «Una producción de ánforas de base plana en los hornos romanos del Mas d'Aragó (Cervera del Maestrat, Castellón)». *QPAC*, núm. 16, p. 211-219.
- FERRER I ÁLVAREZ, C. (1996). *Memòria de la intervenció arqueològica d'urgència realitzada al carrer Sant Miquel-Poliesportiu Municipal de Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat), durant els dies 2 i 3 de maig de 1996*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- FERRER ÁLVAREZ, C.; SOBERÓN RODRÍGUEZ, M. (2004). *Memòria de l'excavació del carrer Francesc Moragas, 17-19*.

- St. Vicenç dels Horts (Baix Llobregat)*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Codex: Generalitat de Catalunya.
- FERRER, R.; ORTEGA, J. (1987). *Aspectos formales de los pedestales tripartitos y monolíticos de la zona nororiental de la Tarraconense: Aproximación al taller de Barcino*. Memòria de llicenciatura inèdita. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- FIERRO, X. (1996). «Resultats de la campanya d'excavació realitzada l'any 1995 a un sector de la *pars rustica* de la vil·la romana de Sales, Viladecans». *Quaderns Científics i Tècnics* [Barcelona: Diputació de Barcelona. Servei del Patrimoni Arquitectònic Local], núm. 8, p. 291-298.
- FIERRO MACÍ, X.; CAIXAL MATA, A. (2000). *Termes romanes de Sant Boi de Llobregat: Memòria de l'excavació arqueològica de l'exterior de tramuntana de la cella piscinallis. Campanya de 1998*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- FINLEY, M. I. (1975). *La economía en la Antigüedad*. Buenos Aires.
- FOERSTER, L. (1980). «A roman wreck of Cap del Vol, Girona. Spain». *IJNA* [Londres], vol. 9, núm. 3, p. 244-253.
- FOLCH, J.; CARBONELL, E. (1998). «La producció de vi i d'àmfores a la vil·la de Can Feu». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 289-293. (Monografies Badalonines; 14)
- FOUET, G. (1958). «Puits funéraires d'Aquitaine: Vieille-Toulouse, Montmaurin». *Gallia* [París], vol. xvi, p. 115-186.
- FREED, J. (1998). «Stamped Tarraconensian Dressel 2-4 Amphoras at Carthage». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 350-356. (Monografies Badalonines; 14)
- FREESTONE, L. C.; MEEKS, N. D.; MIDDLETON, A. P. (1985). «Retention of phosphate in buried ceramics: an electron microbeam approach». *Archaeometry*, núm. 27, vol. 2, p. 161-177.
- FROVA, A. (1977). *Scavi di Luni (II)*. Roma: Bretschneider.
- FUENTE, G. de la; CARRERAS, C. (2008). «Identification of postdepositional secondary calcite in Archaeological Ceramics from Sanagasta Cultures Through SEM-EDS (Tinogasta, Catamarca, Argentina)». A: *XI Latin American Seminar of Analysis by X-Ray techniques. SARZ2008, Cabo Frio*. Rio de Janeiro, p. 16-20.
- GALLIOU, P. (1984). «Days of wine and roses? Early Armoric and the Atlantic wine trade». A: MACREADY, S.; THOMPSON, F. H. (ed.). *Cross-channel trade between Gaul and Britain in the pre-roman Iron Age*. Londres, p. 24-36.
- (1991). «Les amphores Pascual 1 et Dressel 2-4 de Tarraconaise découvertes dans le Nord-Ouest de la Gaule et les importations de vins espagnols au Haut Empire». *Laietania* [Mataró], núm. 6, p. 99-105.
- GÁMEZ, D. (2007). *Sequence stratigraphy as a tool for water resources management in alluvial coastal aquifers: application to the Llobregat delta (Barcelona, Spain)*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- GARCIA TARGA, J.; SERRANO MÍNGUEZ, M. (1995). *Memoria de excavación del Castell de Cornellà (Cornellà de Llobregat, Baix Llobregat)*. Campanya 1995. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- GATEAU, F. (1990). «Amphores importées durant le IIe s. av. J. C. dans trois habitats de Provence Occidentale; Entremont Le Baou-Roux Saint-Blaise». *Documents d'Archeologie Meridionale* [Marsella: Association pour la Diffusion de l'Archéologie Méridionale], núm. 13, p. 163-183.
- GEBELLÍ, P. (1996). «Un nou centre productor d'àmfores al Camp de Tarragona. El forn de la Canaleta i el segell *Philodamus* (Vila-seca, Tarragonès)». *Butlletí Arqueològic*, núm. 18, p. 69-96.
- (1998). «Les exportacions amfòriques del Camp de Tarragona al sud-est de França». A: *XI Col·loqui Internacional d'Arqueologia, Comerç i Vies de Comunicació (1000 aC - 700 dC), Puigcerdà, 31 octubre - 1 novembre 1997*. Puigcerdà, p. 223-230.
- GENIN, M. (1997). «Les horizons augustéens et tibériens de Lió, Vienne et Roanne. Essai de synthèse». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès du Mans*. Marsella: SFECAG, p. 13-36.
- GENTY, P. Y.; FICHES, J. L. (1978). «L'atelier de potiers Gallo-romains d'Aspiran (Hérault). Synthèse des travaux de 1971 à 1978». *Figlina* [Lió], núm. 3, p. 71-92.
- GIACCHERO, M. (1974). *Edictum Diocletiani et collegarum de pretiis reum venalis*. Gènova.
- GIANFROTTA, P. A. (1982). «Lentulo Augure e le anfore laietane». *Tituli* [Roma: Edizioni di Storia e Letteratura], núm. 4: *Epigrafia e Ordine Senatorio I*, p. 475-479.
- GISBERT, J. A. (1987). «La producció de vi al territori de Dianium durant l'Alt Imperi: el taller d'àmfores de la vil·la de l'Almadrava (Setla-Mirarosa-Mirafior)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 104-118. (Monografies Badalonines; 9)
- (1998). «Àmfores i vi al territorium de Dianium (Dénia). Dades per a la sistematització de la producció amforal al País Valencià». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 383-417. (Monografies Badalonines; 14)
- (2007). «La difusió de les àmfores tarraconenses a la perifèria de l'Imperi. L'altra perifèria». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- GLAY, M. le (1990). «La place des affranchis dans la vie municipale et dans la vie religieuse». *MEFRA*, núm. 102, p. 621-638.
- GORGES, J. G. (1979). *Les villes Hispano-Romaines*. París.
- GOROSTIDI, D. (2010). *Ager Tarraconensis*. Vol. 3: *Les inscripcions romanes*. Tarragona. (Sèrie Documenta; 16)
- GOROSTIDI, D.; LÓPEZ VILAR, J.; FIZ, I.; PREVOSTI, M. (en premsa) «Propietaris de vil·les a l'«ager Tarraconensis» (a la dreta del riu Francolí) s. I-III. Proposta per a un ca-

- tàleg». A: GUITART, J.; PREVOSTI, M.; LÓPEZ, J. (ed.). *Ager Tarraconensis*. Vol. 5: *Actes del Simposi Internacional l'Ager Tarraconensis. Paisatge, poblament, cultura material i història*. Tarragona. (Documenta; 16)
- GRANADOS, J. O.; RODÀ, I. (1993). *Història de Barcelona*. Barcelona.
- GRANIER, J. (1965). «Trouvailles fortuites sur le littoral Garçois». *Rivista di Studi Liguri* [Bordighera], vol. XXXI, p. 243-252.
- GRAS, M. M. (2001). *Els masos de Viladecans*. Estudi inèdit encarregat per Patrimoni Cultural de Viladecans.
- GREENE, K. (1986). *The archaeology of the Roman economy*. Londres.
- GRUAT, Ph. (1994). «Les timbres sur amphores Dressel I du Sud-Ouest de la France: premier inventaire». *Aquitania* [Talence: Éditions de la Fédération Aquitania], vol. XII, p. 183-202.
- GUERRERO, V. (1981). *Los asentamientos humanos sobre los islotes costeros de Mallorca*. Palma de Mallorca. (Trabajos del Museo de Mallorca; 31)
- (1984). *Asentamiento púnico de Na Guardis*. Madrid. (Excavaciones Arqueológicas en España; 133)
- (1985). «El fondeadero norte de Na Guardis: su contribución al conocimiento de la colonización púnica en Mallorca». A: *VI Congreso Internacional de Arqueología Submarina*. (Cartagena, 1982). Madrid, p. 225-264.
- (1991). «Navegación y comercio en las Baleares romanas». *Estudis d'Història Econòmica*, vol. 1 (1993), p. 113-138.
- GUITART, J. (1970). «Excavación en la zona sudeste de la villa romana de Sentromà (Tiana)». *Pyrenae*, núm. 6, p. 112-165.
- GUITART, J.; PERA, J.; CARRERAS, C. (1998). «La presència del vi italià a les fundacions urbanes del principi del segle i aC a l'interior de Catalunya: l'exemple de Iesso». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 39-60. (Monografies Badalonines; 14)
- GURT, J. M.; MARTÍNEZ FERRERAS, V. (2008). «Aportaciones de la arqueometría al conocimiento de las cerámicas arqueológicas». A: BERNAL, D.; RIBERA, A. (ed.) *Cerámicas hispanorromanas: Un estado de la cuestión*. Cadix, p. 613-632.
- GURT, J. M.; RODÀ, I. (2005). «El Pont del Diable. El monumento romano dentro de la política augustea». *Archivo Español de Arqueología*, núm. 78, p. 147-166.
- GUY, M. (1981). «Éssai de reconstitution du rivage antique au nord-ouest de Gruissan». *Archeonautica* [París], núm. 3, p. 12-22.
- HAWKES, C. F. C.; HULL, M. R. (1947). *Camulodunum: First Report on the Excavations at Colchester 1930-1939*. Oxford.
- HEIMANN, R. B.; MAGGETTI, M. (1981). «Experiments on simulated burial of calcareous Terra Sigillata (mineralogical change). Preliminary results». HUGHES, M. J. (ed.). *Scientific studies in ancient ceramics*. Londres, p. 163-177. (British Museum Occasional Paper; 19)
- HEIMBERG, I. (1987). «Colonia Ulpia Trajana. Die früheste keramik aus de Forumsgrabung». *Bonner Jahrbücher*, núm. 187, p. 411-474.
- HESNARD, A. (1980). «Un dépôt augustéen d'amphores à la Longarina, Ostia». A: D'ARMS, J. H.; KOPF, E. C.; MAAR, C. (ed.). *The Seaborne Commerce of Ancient Rome: Studies in Archaeology and History*. Roma, p. 141-156. (Memoirs of the American Academy in Rome; XXXVI)
- HESNARD, A.; CARRÉ, M. B.; RIVAL, M.; DANGREAU, B. (1988). «L'épave romaine Grand Ribaud D (Hyères, Var)». *Archaeonautica* [París], núm. 8.
- ICARD, F. (1917). «Marques céramiques carthaginoises grecques et romaines trouvées à Carthage». BCTH [París: Ministère de l'Éducation Nationale], p. 349-358.
- HOLGADO, A. (ed.) (1981). *De los trabajos del campo de Lucio Junio Moderato Columela*. Madrid: Ministerio de Agricultura Pesca y Alimentación.
- HUERTAS ARROYO, J.; BOULLOSA GARCIA, F. (2007). *C/ Alou, núms 43-47 i c/ Albertí, núms 1-3 (Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat)*. Abril-setembre 2007. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Generalitat de Catalunya: ArqueoCat.
- INSTITUTO GEOLÓGICO Y MINERO DE ESPAÑA (IGME) (1975). *Mapa geológico de España, E. 1:50.000, Sabadell*. Madrid: Servicio de Publicaciones del Ministerio de Industria y Energía. [Full 392/36-15]
- IZQUIERDO, P. (1985a). «Les Sorres, un punt d'ancoratge púnic i romà al delta occidental del Llobregat. Observació preliminar (I)». *La Sentiu* [Gavà: Museu de Gavà], núm. 8, p. 11-22.
- (1985b). «Algunes consideracions sobre l'ancoratge de les Sorres al delta del riu Llobregat». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 133-139. (Monografies Badalonines; 9)
- (1986). «Les Sorres, un punt d'ancoratge ibero-púnic i romà al delta occidental del Llobregat. Observació preliminar (i II)». *La Sentiu* [Gavà: Museu de Gavà], núm. 10, p. 11-24.
- (1987a). *L'ancoratge de les Sorres, sota el delta del Llobregat, dins l'economia antiga*. Tesis de llicenciatura. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (1987b). «Calamot-Can Valls del Racó-les Sorres. Elements per a una reconstrucció de la Història Antiga de Gavà». *La Sentiu* [Gavà: Museu de Gavà], núm. 13 (juliol-desembre), p. 19-27.
- (1989). «Notes sobre l'ancoratge de les Sorres». A: *I Jornades d'Arqueologia del Baix Llobregat*. Castelldefels.
- (1990). «Liaisons entre navigation maritime et fluviale en Tarraconaise. Les exemples de Les Sorres et Dertosa». A: *Le commerce maritime romain en Méditerranée Occidentale* (Barcelona, 1988). Louvain-la-Neuve, p. 189-199.
- (1992a). «L'ancoratge antic de les Sorres: aportacions a la història econòmica de la costa del Llobregat». *Fonaments*, núm. 8, p. 53-78.
- (1992b). «La costa catalana, els seus ports i les condicions de navegació». A: *Introducció a l'arqueologia naval de les costes catalanes*. Barcelona: ADAHUB, p. 9-13.
- (1993). «Un nou centre productor d'àmfores a la vall de l'Ebre: el Mas del Catxorro de Benifallet». A: *Homenat-*

- ge a Miquel Tarradell. Barcelona: Estudis Universitaris Catalans, p. 753-765.
- IZQUIERDO, P. (1994a). «Una aproximació al tràfic comercial de la província Hispania Citerior a partir dels derelictes». A: *XIV Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica*. Vol. 2. Tarragona, 1993, p. 215-216.
- (1994b). «El terme d'Eramprunyà, de la baixa romanitat al feudalisme: una revisió crítica». A: *Miscel·lània d'homenatge a Jaume Codina*. Barcelona: Columna: Ajuntament del Prat del Llobregat, p. 273-308.
- (1995). «Los condicionantes de la navegación en la antigüedad: una aproximación al caso de la Provincia Hispania Citerior mediterránea». A: *I Coloquio de Historia de las Técnicas: Construcción Naval y Navegación*. Santander, p. 299-306.
- (1997a). «Bàrcino i el seu litoral: una aproximació a les comunicacions marítimes d'època antiga a la Laietània». A: ROCA, J. (ed.). *La formació del cinturó industrial de Barcelona*. Barcelona: Proa: Ajuntament de Barcelona, 1995, p. 13-21. (BCN Biblioteca Històrica; 1)
- (1997b). «Presència humana i formació del delta del Llobregat. Un enfocament arqueològic». A: *El Prat de Llobregat: Des de la formació del delta fins al segle XX*. El Prat de Llobregat: Amics del Prat, p. 13-28.
- (1998). «El port antic de Viladecans: les Sorres». A: *Història de Viladecans*. Vol. I: *Els antecedents ibèrics i romans*. Viladecans, p. 76-109.
- (2000). «Intervenció arqueològica al Pont del Diable (Martorell/Baix Llobregat-Castellbisbal/Vallès Occidental). Resultats de la primera fase». A: *Tribuna d'Arqueologia, 1997-1998*. Barcelona, p. 39-54.
- (2001). «Les paradoxes d'un jaciment gavanenc: l'ancoratge de les Sorres». A: *Roma a Gavà*. Gavà: Associació d'Amics del Museu de Gavà, p. 25-38.
- (2004). «Los condicionantes de la navegación en la antigüedad. Una aproximación al caso de la provincia hispania citerior mediterránea». *Contrastes - Culturas Fluviales Mediterráneas*, núm. 34 (juliol 2004), p. 84-87.
- (2008). «Tarragona dins la xarxa portuària romana. Una aproximació». *Citerior: Arqueologia i Ciències de l'Antiguitat*, núm. 4, p. 55-77.
- (2009a). «Els ports del litoral tarraconense i el comerç del vi». A: *El vi tarraconense i laietà, ahir i avui*. Tarragona: Ajuntament de Teià: Institut Català d'Arqueologia Clàssica, p. 179-191.
- (2009b). «Les Sorres, 25 anys després». A: *L'arqueologia a Gavà. Homenatge a Alicia Estrada*. Gavà, p. 117-139.
- (2009c). «Introducció a l'arqueologia portuària de la Tarraconense». A: *Arqueologia nàutica mediterrània*. Girona: Museu d'Arqueologia de Catalunya: Centre d'Arqueologia Nàutica Subaquàtica, p. 443-455.
- IZQUIERDO, P.; SINTAS, E.; ANTONA, V.; GÓMEZ, B. (1987). *Plumbum Nigrum: producción y comercio del plomo en Hispania*. Madrid: Ministerio de Cultura.
- IZQUIERDO, P.; SOLIAS, J. M. (1991a). «Dos cascos de bronce de tipología etrusca procedentes del derelicto les Sorres VIII (Gavà)». A: *La presencia de material etrusco en la península Ibérica*. Barcelona: Universitat de Barcelona: Istituto Italiano de Cultura, 1990, p. 601-614.
- (1991b). «Notícia sobre el derelict romà les Sorres VIII (Gavà, Baix Llobregat)». *Revista d'Arqueologia de Ponent*, núm. 1, p. 263-270.
- (1993). «El Baix Llobregat en època ibèrica i romana». A: *I Jornades de Recerca Històrica i Social del Baix Llobregat* (Sant Feliu de Llobregat, 1990). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 329-351.
- JANNORAY, M. J. (1955). *Ensérune*. París.
- JÁRREGA, R. (1987). «Un possible taller i una nova estampilla amforal de la vil·la romana de Cal Ros de les Cabres (Ocata, el Masnou, Maresme)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 246. (Monografies Badalonines; 9)
- (1995). «Les àmfores romanes del Camp de Tarragona i la producció de vi tarraconense». *Revista d'Arqueologia de Ponent* [Lleida], núm. 5, p. 179-194.
- (1996). «Poblamiento rural y producción anfórica en el territorio de Tarraco (Hispania Citerior)». *Journal of Roman Archaeology* [Ann Arbor], núm. 9, p. 471-483.
- (1998). «La producció amforal romana del Camp de Tarragona. Estat de la qüestió». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 430-437. (Monografies Badalonines; 14)
- (2002). «Nuevos datos sobre la producción anfórica y el vino de Tarraco». A: RIVET, L.; SCIALLANO, M. (ed.). *Vivre, produire et échanger: reflets méditerranéens: Mélanges offerts à Bernard Liou*. Montagnac, p. 429-444.
- (2003). «Les ceràmiques romanes de la vil·la de Mas d'en Gras (Vila-seca, Tarragonès)». *Butlletí Arqueològic*, núm. 25, p. 107-170.
- JÁRREGA, R.; COLL, R. (1994). «Un fragment d'àmfora romana de la forma Pascual 1 amb estampilla HILARI procedent del jaciment del Roser o el Mujal (Calella el Maresme)». *Laietania*, núm. 9, p. 357-359.
- JÁRREGA, R.; RODÀ, I. (1999). «El terminus augustalis de Montornès: Noves dades epigràfiques». *Lauro*, núm. 16, p. 5-12.
- JORDÁN, A. (2003). «Formas de representación pública de séviros augustales en la provincia Hispania citerior». *Hispania Antiqua*, núm. 27, p. 95-113.
- JULIÀ, M.; PUIG, F.; SOLIAS, J. M. (1985). «Introducció a l'estudi del poblament del Baix Llobregat en època ibèrica i romana». A: *XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos* (el Prat de Llobregat, 1980). El Prat de Llobregat, p. 392-413.
- JULIÀ, M.; MIRÓ, C.; SOLIAS, J. M.; VIVALTA, M. (1989). *La vil·la romana de Can Tintorer (El Papiol): Pre-actes de I Jornades d'Arqueologia del Baix Llobregat*. Castelldefels, p. 286-302.
- LABAUME, F.; LE CLOIREC, G.; SIMON, L. (1997). «Quatre ensembles d'époque augustéenne à Condé/Rennes (Ille-et-Villaine)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès du Mans*. Marsella: SFECAG, p. 121-146.
- LACUESTA, R. (2002). «La restauració de les Termes de Sant Boi (1953-1998)». A: LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X.;

- LACUESTA, R. (2002). *Les Termes Romanes de Sant Boi de Llobregat. Pou comú núm. 3*. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat: Museu de Sant Boi de Llobregat, p. 53-90. (Col·lecció Carles Martí i Vilà d'Estudis Històrics)
- LAMOUR, C.; MAYET, F. (1980). «Glans amphoriques: I.- Région de Béziers et Narbonne». *Études sur Pézenas et l'Hérault* [Pézenas: Les Amis de Pézenas], núm. 11, p. 3-16.
- (1981). «Glans amphoriques: II.- Régions de Montpellier Sète Ensérune Le Cayla (Mailhac)». *Études sur Pézenas et l'Hérault* [Pézenas: Les Amis de Pézenas], núm. 12, p. 3-18.
- LATOUR, L. (1966). «Découverte d'un puits funéraire à Austerive (H.-G.)». *Mémoires de la Société Archéologique du Midi de la France* [Tolosa], vol. xxxii, p. 25-43.
- LAUBENHEIMER, F. (1985). *La production des amphores en Gaule Narbonnaise*. París: Centre de Recherches d'Histoire Ancienne, p. 66. (ALUB; 327)
- (1991). *Les amphores de Bibracte: le matériel des fouilles anciennes*. París: Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme.
- (1998). «Les vins gaulois et la colonisation du territoire en Narbonnaise». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 371-381. (Monografies Badalonines; 14)
- LAUBENHEIMER, F.; BARTHÉLEMY-SYLVAND, C. (2010). «Des amphores de l'oppidum de Châteaumeillant (Cher). Le matériel des fouilles des xixe et xxe s.». *Gallia*, núm. 67, vol. 2, p. 1-39.
- LAUBENHEIMER, F.; WATIER, B. (1991). «Les amphores des allées de Tourny à Bordeaux». *Aquitania*, núm. 9, p. 5-39.
- LAUBENHEIMER, F.; WIDEMANN, F. (1977). «L'atelier d'amphores de Corneilhan (Hérault), typologie et analyse». *Revue d'Archéométrie*, núm. 1, p. 58-82.
- LAUFFER, S. (1971). *Diokletian's Preisedikkt*. Berlín.
- LAURANCEAU, N. (1988). «Les amphores des zones 10 et 11. Les fouilles de "Ma Maison". Études sur Saintes antique». *Aquitania*, suppl. núm. 3, p. 263-278.
- LAWTON, B. (2004). *Various and Ingenious Machines: Power Generation and Transport*. Vol. I. Leiden-Boston: Brill.
- LEMOINE, C.; PICON, M. (1982). «La fixation du phosphore par les céramiques lors de leur enfouissement et ses incidences analytiques». *Revue d'Archéométrie*, núm. 6, p. 101-112.
- LIU, B. (1987a). «Debat». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 140. (Monografies Badalonines; 9)
- (1987b). «L'exportation du vin de Tarraconaise d'après les épaves». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 271-284. (Monografies Badalonines; 9)
- LLINÀS, J.; SAGRERA, J. (1993). «Una construcció alt-imperial a Llafranc. Fases, estratigrafia i materials». *Cypsela* [Girona], vol. x, p. 105-127.
- LÓPEZ MULLOR, A. (1985). «Excavaciones en la villa romana del Roser de Calella (el Maresme, Barcelona). Campañas de 1981 y 1982». *Empúries* [Barcelona], vol. 47, p. 162-208.
- (1986-1989). «Los talleres anfóricos de Darró (Vilanova i la Geltrú, Barcelona). Noticia de su hallazgo». *Empúries* [Barcelona], vol. 48-50, núm. ii, p. 64-77.
- (1989). *Las cerámicas romanas de paredes finas en Cataluña*. Barcelona: Diputació de Barcelona. (Quaderns Científics i Tècnics; 2) [2a ed.: Saragossa, Libros Pórtico, 1990]
- (1990). «Une nouvelle fouille dans le centre producteur d'amphores de Sant Boi de Llobregat (Barcelone)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Mandeure-Mathay*. Marsella: SFECAG, p. 187-198.
- (1992). «Redescubrimiento de una inscripción latina en el castillo de Castelldefels (Barcelona)». *Espacio, Tiempo y Forma*, sèrie I, p. 389-400.
- (1995). «Nouvelles marques sur amphores provenant du centre producteur de Sant Boi de Llobregat (Barcelone, Espagne)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Rouen*. Marsella: SFECAG, p. 177-185.
- (1998a). «El centre productor d'amphores de Sant Boi de Llobregat (Barcelona)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 233-245. (Monografies Badalonines; 14)
- (1998b). «Céramiques tardo-republicaines et augustéennes découvertes à Emporiae (Ampurias, Espagne)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès d'Istres, 21-24 de maig de 1998*. Marsella: SFECAG, p. 131-138.
- (2009). «Els centres productors d'amphores de Sant Boi de Llobregat i Darró (Vilanova i la Geltrú)». A: PREVOSTI, M.; MARTÍN, A. (ed.). *El vi tarraconense i laietà ahir i avui: Actes del simposium*. Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica, p. 61-98. (Documenta; 7)
- LÓPEZ MULLOR, A. [et al.] (1984). *Memòria de les excavacions del carrer de La Pau (Sant Boi de Llobregat, Baix Llobregat). Pla de l'atur d'arqueologia 1984*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- LÓPEZ MULLOR, A.; ESTANY, I. (1993). «L'excavació a l'àrea de les Termes Romanes de Sant Boi de Llobregat (campanyes 1989-1991)». A: *I. III Simposi sobre Restauració Monumental. II. Estudis, informes i textos del Servei del Patrimoni Arquitectònic Local*. Barcelona: Diputació de Barcelona, p. 339-362. (Quaderns Científics i Tècnics; 5)
- LÓPEZ MULLOR, A.; ESTANY, I.; LACUESTA, R. (2005). *Castell de Castelldefels: Arqueologia, història, art*. Barcelona: Diputació de Barcelona. (Monografies; 7)
- LÓPEZ MULLOR, A.; ESTARELLAS, M.; MERINO, J.; TORRES, F. (1996). «Un ensemble céramique du début de l'époque de Claude découvert dans la ville de Palma (Majorque, Espagne)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Dijon*. Marsella: SFECAG, p. 237-254.

- LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X. (2002). «Les darreres intervencions a les Termes Romanes de Sant Boi de Llobregat. Datació i tipologia». *Empúries* [Barcelona], vol. 53, p. 261-296.
- LÓPEZ MULLOR, A.; FIERRO, X.; LACUESTA, R. (2002). *Les termes romanes de Sant Boi de Llobregat. Pou comú núm. 3*. Sant Boi de Llobregat: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat; Museu de Sant Boi de Llobregat. (Col·lecció Carles Martí i Vilà d'Estudis Històrics)
- LÓPEZ MULLOR, A.; MARTÍN, A. (2007). «Tipologia i datació de les àmfores produïdes a Catalunya». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya, p. 33-94. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- (2008). «Las ánforas de la Tarraconense». A: BERNAL CASASOLA, D.; RIBERA LACOMBA, A. (ed.). *Cerámicas hispanoromanas: Un estado de la cuestión*. Cadix: Universidad de Cádiz, p. 689-724.
- LÓPEZ MULLOR, A.; ZUCCHITELLO, M.; FIERRO, J. (1985). «Resultats de la primera campanya d'excavacions a la vila romana del Mas Carbotí (Tossa, la Selva)». *Informació Arqueològica* [Barcelona], núm. 44, p. 38-43.
- LUSUARDI SIENA, S. (1977). «Anfore (N)». A: FROVA, A. (ed.). *Scavi di Luni, II*. Roma, p. 229-231.
- MACMULLEN, R. (1982). «The Epigraphic Habit in the Roman Empire». *American Journal of Philology*, núm. 103, p. 233-246.
- MANACORDA, D. (1981). «Produzione agricola, produzione ceramica e proprietari nell'ager cosanus nel s. I a.C.». A: GIARDINA, A.; SCHIAVONE, A. (ed.). *Merci, mercati e scambi nel Mediterraneo*. Bari.
- (1994). «Produzione agricola, produzione ceramica e proprietà della terra nella Calabria romana tra Repubblica e impero». A: *Epigrafia della produzione e della distribuzione (Roma 1992)*. Roma, p. 3-59.
- MANTILLA, A. (1988). «Marcas y ánforas romanas encontradas en Saguntum». *Saguntum*, núm. 21 (1987-1988), p. 379-416.
- MARGENAT RIBAS, F. (2011). «Deu raons per identificar la població de Rubí amb la Rubricata dels romans». *Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí*, núm. 56, p. 8-20.
- MARITAN, L.; ANGELINI, I.; ARTIOLI, G.; MAZZOLI, C.; SARACINO, M. (2009). «Secondary phosphates in the ceramic materials from Frattesina (Rovigo, North-Eastern Italy)». *Journal of Cultural Heritage*, núm. 10, p. 144-151.
- MARITAN, L.; MAZZOLI, C. (2004). «Phosphates in archaeological finds: implications for environmental conditions of burial». *Archaeometry*, núm. 46, p. 673-683.
- MARQUÉS, A. M. (1984). *Les formacions quaternàries del delta del Llobregat*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (Arxiu de la Secció de Ciències; LXXI)
- MÁRQUEZ VILLORA, J. C.; MOLINA, J. (2005). *Del Hiberus a Carthago Nova: Comercio de alimentos y epigrafía anfórica grecolatina*. Barcelona: Universitat de Barcelona, p. 198 i seg. i 219. (Col·lecció Instrumenta; 18)
- MARTÍ I ALBANELL, F. (1926). *Notes històriques del Papiol*. Barcelona: Rigol i Cía, 47 p.
- MARTÍN, A. (1988). «Les excavacions al paratge de la bòbila Madurell i de Can Feu (Sant Quirze del Vallès, Vallès Occidental)». A: *Tribuna d'Arqueologia, 1987-1988*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- MARTÍNEZ, B.; FERNÁNDEZ MIRANDA, M. (1979). *El fondeadero romano de Cales Coves (Alayor, Menorca)*. Madrid. (Excavaciones Arqueológicas en España; 101)
- MARTÍNEZ FERRERAS, V. (2008). *Estudi arqueomètric i arqueològic de la producció i difusió d'àmfores vinàries de la zona central i sud de la costa catalana durant els segles I aC i I dC*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (2009). «Problemàtica en l'estudi arqueomètric: marques i àmfores del Mercat de Santa Caterina a partir de l'estudi arqueomètric». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 97-117.
- (2010). «Le commerce maritime des amphores vinaires de Tarraconaise à partir des épaves de Port Vendres. Une approche archéométrique». A: *Actes de la Table Ronde: Les denrées en Gaule romaine. Production, consommation, échanges. Le témoignage des emballages*. Paris: Université de Nanterre, p. 27-33.
- (2010-2011). «El estudio arqueométrico de las ánforas vinícolas. Una nueva forma de aproximarnos al conocimiento de la producción y exportación del vino de la Tarraconensis». A: NOGUERA, J. M.; ANTOLINAS, J. A. (ed.). *Anales de Prehistoria y Arqueología* [Múrcia], núm. 25-26 (2011-2012): «De vino et oleo hispaniae». *Áreas de producción y procesos tecnológicos del vino y del aceite en la Hispania romana: Actas del Coloquio Internacional de Murcia, 5-7 de mayo de 2010*, p. 367-373.
- MARTÍNEZ FERRERAS, V.; BUXEDA, J.; GURT, J. M.; KILIKO-GLOU, V. (2007). «Archaeometric characterisation of roman wine amphorae from Barcelona (Spain)». A: WAKSMAN, S. Y. (ed.). *Archaeometric and Archaeological Approaches to Ceramics*. Oxford, p. 113-119. (BAR International Series; 1691)
- MARTÍNEZ FERRERAS, V.; BUXEDA, J.; LÓPEZ MULLOR, A. (2006). «Caractérisation archéométrique des amphores vinaires produites dans l'atelier du Barri Antic (Sant Boi de Llobregat, Barcelone, Espagne)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Pézenas, 25-28 mai 2006*. Marsella: SFECAG, p. 599-610.
- MARTÍNEZ FERRERAS, V.; BUXEDA, J.; MARTÍN, A. (2005). «L'évolution des premières amphores romaines produites à Cabrera de Mar (Catalogne) d'après leur caractérisation archéométrique». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Blois*. Marsella: SFECAG, p. 391-401.
- MARTÍNEZ FERRERAS, V.; CAPELLI, C.; CABELLA, R.; JÉZEGOU, M. P. [En premsa] «Archaeometric analyses of Roman amphorae of Port Vendres 4 shipwreck: new data on wine trade from Hispania Tarraconensis (NE Spain) to Gallia Narbonensis (SW France)». A: *10th European Meeting of Ancient Ceramics* (2009). Londres: The British Museum and The University College of London.

- MARTÍNEZ FERRERAS, V.; REVILLA, V. (2008). «Quelques observations sur la production amphorique d'un fundus du territoire de Tarraco à la période augustéenne». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès d'Empúries*. Marsella: SFEACG, p. 295-304.
- MARTÍNEZ FERRERAS, V.; TSANTINI, E.; VILA, L.; JIMÉNEZ, E.; KIRIKOGLU, V. (2007). «Transport i emmagatzematge de les àmfores en l'antiguitat: l'aportació de les ciències dels materials». *Empúries* [Barcelona], vol. 55, p. 39-51.
- MARTIN-KILCHER, S. (1987). «Die römischen Amphoren aus Augst und Kaiseraugst. Ein Beitrag zur römischen Handels und Kulturgeschichte, 1. Die südspanischen Ölamphoren (Gruppe 1)». *Forschungen in Augst* [Augst], vol. 7, núm. 1.
- (1998). «Le vin dans la Colonia Iulia Karthago». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 511-529. (Monografies Badalonines; 14)
- MAS, D. (1981). *La geomorfologia del Vallès Oriental*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MAS, J. (1971). «La nave romana de Punta de Algas». *Noticario Arqueológico Hispánico* [Madrid], vol. XIII-XIV, p. 402-432.
- MASSÓ, J. (1998). «Dades sobre la producció d'àmfores de vi romanes en el sector occidental del Camp de Tarragona». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 283-288. (Monografies Badalonines; 14)
- MATAS, O. (2003). *Memòria de la intervenció arqueològica a Can Tintorer'2001 (el Papiol, Baix Llobregat)*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Atics, Gestió i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Històric: Generalitat de Catalunya.
- MAYER, M. (1980). «Dos inscripciones posiblemente barcelonesas». *Rivista di Studi Liguri*, vol. XLVI, p. 158-166.
- MAYER, M.; NOLLA, J. M.; RODÀ, I. (1997). «La Via Augusta des Pyrénées à l'Èbre, Les stations routières». A: CASTELLVÍ, G. [et al.]. *Voies romaines du Rhône à l'Èbre: Via Domitia et Via Augusta*. París, p. 126-140. (DAF; 61)
- MAYER, M.; RODÀ, I. (1985). «Contactos entre la Liguria y el litoral norte de la Tarraconense a través de la epigrafía». *Rivista di Studi Liguri* [Bordighera], vol. XLIX: *Atti del Congresso I Liguri dall'Arno all'Ebro*, p. 190-201.
- (1997). «La Via Augusta des Pyrénées à l'Èbre, (cap. 1)». A: CASTELLVÍ, G. [et al.]. *Voies romaines du Rhône à l'Èbre: Via Domitia et Via Augusta*. París, p. 111-125. (DAF; 61)
- (2002). «Darreres troballes i estat actual de la recerca epigràfica a Catalunya». A: *Tribuna d'Arqueologia 1998-1999*. Barcelona, p. 277-286.
- MAYET, F.; TOBIE, J. L. (1982). «Au dossier des amphores de M. Porcius». *Annales du Midi* [Tolosa], núm. 94, fasc. 156, p. 3-16.
- MENÉNDEZ, X.; SOLIAS, J. M. (1996). «La romanització del territori meridional de la colonia Barcino: el cas de la vall de la riera de Sant Just Desvern (Baix Llobregat)». *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, núm. 37, p. 755-782.
- (1997). «La via Augusta de Barcelone à Martorell». A: CASTELLVÍ, G. [et al.]. *Voies Romaines du Rhône à l'Èbre: Via Domitia et Via Augusta*. París, p. 156-167. (DAF; 61)
- MEYLAN KRAUSE, M. F. (1995). «La céramique. Recherches sur les quartiers nord-est d'Aventicum. Fouilles 1991-1995». *Bulletin de l'Association Pro Aventico* [Avenches], núm. 37, p. 37-79.
- MIQUEL, J. (2010a). *Informe d'afectació de les estructures documentades al Sector I, cala 9 dins el control i seguiment arqueològic al Nucli Antic de Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat)*. Informe inèdit lliurat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya el març de 2010.
- (2010b). *Informe d'afectació de les estructures documentades al Sector B, rasa 41 dins el control i seguiment arqueològic al Nucli Antic de Sant Vicenç dels Horts (Baix Llobregat)*. Informe inèdit lliurat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya el juny de 2010.
- MIRÓ, C.; VILALTA, M. (1985). *Memòria de l'excavació d'urgència duta a terme a Can Tintorer (el Papiol, Baix Llobregat)*. [Inèdita]
- MIRÓ, J. (1982-1983). «La producció d'àmfores al Maresme: una síntesi». *Laietania* [Mataró], núm. 2-3, p. 238-244.
- (1985). «Les fonts escrites i el vi del Conventus Tarracensis». *Pyrenae*, núm. 21, p. 105-112.
- (1987). «Vi català a França (segles I aC-I dC). Una síntesi preliminar». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 249-268. (Monografies Badalonines; 9)
- (1988). *La producción de ánforas romanas en Cataluña*. Oxford. (BAR International Series; 473)
- MIRÓ, T. (1985). «Estudi d'un cap de terracota. Can Tintorer, el Papiol (Baix Llobregat)». A: SOLIAS, J. M.; VILALTA, M. *Memòria d'excavació d'urgència a la vil·la romana de Can Tintorer*. [Inèdit]
- MOLIST, N. (1985). *La ceràmica ibèrica del camí Vell de Llor (Sant Boi de Llobregat): Evolució tipològica. Segles IV aC - I dC*. Tesi de llicenciatura inèdita. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (1989a). «L'excavació d'urgència de Cal Reverter (Sant Vicenç dels Horts)». A: *Actes de les I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat, celebrades a Castelldefels el 28, 29 i 30 d'abril de 1989*. Vol. I. Sant Boi de Llobregat, p. 327-333.
- (1989b). «L'assentament romà de Sant Vicenç dels Horts». A: *Actes de les I Jornades Arqueològiques del Baix Llobregat, celebrades a Castelldefels el 28, 29 i 30 d'abril de 1989*. Vol. I. Sant Boi de Llobregat, p. 374-382.
- (1998). «El camí vell del Llor: el procés de romanització d'un assentament ibèric al pla». A: *Jornades de les Estructures Indígenes a l'Organització Provincial Romana de la Hispània Citerior* (1990). Ítaca, p. 391-402. (Annexos; 1)
- MOLIST, N.; PUIG, F. (1983). *Memòria del Camí Vell del Llor*. Memòria d'excavació inèdita. Sant Boi de Llobregat: Generalitat de Catalunya.
- MORERA, J. (2008). *Memòria de les intervencions arqueològiques al solar de l'antic mercat de Sant Vicenç dels Horts. Setembre de 2005 - abril de 2006*. Memòria lliurada a l'Àrea de Coneixement i Recerca del Departament de Cultura el març de 2008.

- (2009). «Les intervencions arqueològiques al solar de l'antic mercat de Sant Vicenç dels Horts». A: *Tribuna d'Arqueologia 2008-2009*. Barcelona.
- MORERA, J.; OLESTI, O.; CARRERAS, C. (2010). «Centres de producció amfòrica i territori a la riba dreta del Llobregat: novetats de la terrisseria del Mercat (Sant Vicenç dels Horts)». *Pyrenae* [Universitat de Barcelona], vol. 41, núm. 2, p. 49-79.
- MORET, L. (2007). *Memòria de l'excavació de la vil·la romana de Can Pedrerol de Baix*. Memòria d'excavació inèdita, lliurada l'Àrea de Coneixement i Recerca el maig de 2007.
- MORO, A. (2002). «Les galeries subterrànies de Terrassa: Consideracions cronològiques i d'ús». A: *II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya*. Sant Cugat del Vallès. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval (ACRAM): Ajuntament de Sant Cugat del Vallès. Departament de Cultura.
- MOURITSEN, H. (2011). *The Freedman in the Roman World*. Cambridge.
- NICOLÁS, J. C. de (1979). «Epigrafia anforaria de Menorca». *Revista de Menorca* [Maó: Publicació del Ateneo Científico Literario y Artístico], núm. 7 (1r semestre), p. 5-80.
- NICOLÁS, J. C. de (1985). «Vi de Laietània i de Campània a Menorca (Illes Balears)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 237-245. (Monografies Badalonines; 9)
- NIETO, X. (1996). «El transport, entre la producció i el consum». *Cota Zero*, núm. 12, p. 105-111.
- NIETO, X.; FOERSTER, F. (1980). «El pecio romano del Cap del Vol (Campanyes de 1978 y 1979)». *Cypsela* [Girona], núm. 3, p. 163-177.
- NIETO, X.; JOVER, A.; IZQUIERDO, P.; PUIG, A. M.; ALAMINOS, A.; MARTÍN, A.; PUJOL, M.; PALOU, H.; COLOMER, S. (1989). *Excavacions arqueològiques subaquàtiques a Cala Culip I*. Girona: Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona.
- NIETO, X.; NOLLA, J. M. (1985). «El yacimiento arqueológico submarino de Riells-La Clota y su relación con Ampurias». *Cypsela*, núm. 5, p. 365-383.
- NIETO, X.; RAURICH, X. (1998). «El transport naval de vi a la Tarraconense». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana*. Actes. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 113-137. (Monografies Badalonines; 14)
- NOLLA, J. M. (1974-1975). «Las ánforas romanas en Ampurias». *Ampurias* [Barcelona], núm. 36-37, p. 147-197.
- (1980). «Exploració preliminar del forn d'àmfores de Tivissa (Ribera d'Ebre)». *Cypsela* [Girona], núm. 3, p. 193-218.
- NOLLA, J. M. (ed.) (2002). *Pla de Palol, un establiment romà de primer ordre a Platja d'Aro*. Castell-Platja d'Aro.
- NOLLA, J. M.; CANES, J. M.; ROCAS, X. (1982). «Un forn romà de terrissa a Llafranc (Palafrugell, Baix Empordà). Excavacions de 1980-1981». *Ampurias* [Barcelona], núm. 44, p. 147-183.
- NOLLA, J. M.; PADRÓ, J.; SANMARTÍ, E. (1979). «Algunes consideracions sobre el forn d'àmfores de Tivissa (Ribera d'Ebre)». *IA*, núm. 30, p. 151-153.
- NOLLA, J. M.; PRADOS, A.; ROJAS, A.; SANTAMARIA, P.; SOLER, A. (2004). «La terrisseria romana del Collet de Sant Antoni de Calonge». A: *Setenes Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*. La Bisbal d'Empordà, p. 193-200.
- NOLLA, J. M.; SOLIAS, J. M. (1984-1985). «L'àmfora tarraconense 1. Característiques, procedència, àrees de producció, cronologia». *Butlletí Arqueològic*, núm. 6-7, p. 107-144.
- OLESTI, O. (2004). «Propietat de la terra i elits locals. L'exemple de l'ager *Barcinonensis*». *Laietania*, núm. 16, p. 163-176.
- (2005). «Propiedad de la tierra y élites locales. El ejemplo del *ager Barcinonensis*». *Histoire, Espaces et Marges de l'Antiquité*, núm. 4: *Homenatge Clavel-Leveque*, p. 175-200.
- (2008). «Libertos y propiedad de la tierra en el *ager Barcinonensis*». A: GONZÁLEZ, A. (ed.). *XXXe Colloque du Groupe International de Recherches sur l'Esclavage dans l'Antiquité (Besançon, 15-17 décembre 2005)*. Besançon, p. 267-281.
- (2009). «Propietat i riquesa a l'ager *Tarraconensis*». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 141-158.
- OLMER, F. (2003). *Les amphores de Bibracte-2. Le commerce du vin chez les Éduens d'après les timbres d'amphores: catalogues. Les timbres de Bibracte (1984-1998). Les timbres de Bourgogne*. Glux-en-Glenne: Centre Archéologique Européen. (Bibracte; 7)
- OSWALD, F. (1931). *Index of potters' stamps on terra sigillata «Samian ware»*. Londres.
- PAGÈS, M. (1992). *Art romànic i feudalisme al Baix Llobregat*. Montserrat: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (Biblioteca Abat Oliba)
- PALAZZO, P. (1994). «Insediamenti artigianali e produzione agricola. I siti di Apani, Giancola Marmorelle, La Rosa». A: MARANGIO, C.; NITTI, A. (cur.). *Scritti di Antichità in memoria di Benita Sciarra Bardaro*. Fasano (Brindisi), p. 53-60.
- (1996). «Bolli anforari dal sito di Apani». A: *Les élites Municipales de l'Italie péninsulaire des Gracques à Néron, in Actes de la table ronde de Clermont-Ferrand (28-30 Novembre 1991)*. Nàpols, p. 47-53.
- PALET, J. M. (1997). *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època ibero-romana i l'altmedieval, segles II-I aC - X-XI dC*. Barcelona.
- PALET, J. M.; RIERA, S. (2000). «Organización territorial y dinámica del paisaje en zonas litorales del nordeste de Hispania». A: OLIVEIRA, V. (coord.). *3º Congreso de Arqueología Peninsular*. Vol. VI. Porto, p. 33-45.
- (2009). «Modelació antròpica del paisatge i activitats agropecuàries en el territori de la colònia de *Barcino*: aproximació des de l'arqueomorfologia i la palinologia». A: CARRERAS MONFORT, C.; GUITART I DURAN, J. (coord.). *'Barcino' I: Marques i terrisseries d'àmfores al pla de Barcelona*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 131-140.

- PALLARÉS, F. (1975-1981). «La nave romana del golfo di Diano Marina. Relazione preliminare della campagna di 1981». *Forma Maris Antiqui* [Bordighera], vol. XI-XII, p. 79-107.
- (1985). «La nave romana di Diano Marina. Relazione preliminare». A: *VI Congreso Internacional de Arqueología Submarina. Cartagena, 1982*. Madrid, p. 285-294.
- (1987). «Il relitto di Diano Marina nel commercio vinicolo antico». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 298-305. (Monografies Badalonines; 9)
- PALLECCHI, S. (2002). *I mortaria di produzione centro-italica: Corpus dei bolli*. Roma: Quasar.
- PALLÍ, F. (1985). *La Vía Augusta en Cataluña*. Bellaterra.
- PARKER, A. J. (1992). *Ancient Shipwrecks of the Mediterranean & the Roman Provinces*. Oxford. (BAR International Series; 580)
- PASCUAL, R. (1962). «Centros de producción y difusión geográfica de un tipo de ánfora». A: *VII Congreso Nacional de Arqueología (Barcelona, 1960)*. Saragossa, p. 334-345.
- (1968). «Acerca de la fabricación de ánforas». *Ampúrias* [Barcelona], núm. 30, p. 237.
- (1974). «Sobre una estampilla anfórica de Ampurias». A: RIPOLL, A.; LLONGUERAS, M. (ed.). *Miscelánea Arqueológica: XXV Aniversario de los Cursos Internacionales de Prehistoria y Arqueología en Ampurias (1947-1971)*. Barcelona, p. 139-144.
- (1977). «Las ánforas de Layetania». A: *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude des amphores: Actes du Colloque de Rome, 27-29 mai 1974*. Roma, p. 50-96. (Collection de l'École Française de Rome, 32)
- (1980). «Sobre algunas marcas anfóricas catalanas». *Rivista di Studi Liguri* [Bordighera], vol. XLVI, p. 261-279.
- (1984). «The Catalan Wine-trade in the Roman Empire». *International Journal of Nautical Archaeology* [London], núm. 13, p. 245-248.
- (1991). *Índex d'estampilles sobre ànfores catalanes*. Barcelona: Servei del Llibre l'Estaqüerot.
- PASCUAL, R.; PORTA, E.; VILLATE, E. *Estudio analítico de los sedimentos orgánicos encontrados en ánforas y materiales similares*. [Inèdit]
- PASCUAL, R.; VILLATE, E. (1975). «Primeros ensayos de estudios de pastas cerámicas». *Información Arqueológica*, núm. 16, p. 95-100.
- PEÑA, Y. (2010). *Torcularia: La producción de vino y aceite en Hispania*. Tarragona. (Documenta; 14)
- PERA, J. (1983). «Noves troballes d'època romana a Canet de Mar». *Laietania*, núm. 2-3, p. 245-247.
- PÉREZ VILATELA, L. (1996). «Inscripciones celtibéricas inéditas de Peñalba». A: VILLAR, F.; ENCARNACAO, J. (ed.). *La Hispania prerromana*. Salamanca: Universidad de Salamanca.
- PESAVENTO MATTIOLI, S.; MAZZOCCHIN, S. (1992). «Appendice 2. I Bolli e i graffiti delle anfore della Stazione Ferroviaria». A: PESAVENTO, S. (ed.). *Anfore Romane a Padova: Ritrovamenti della città*. Modena, p. 175-185.
- PICON, M. (1985). «Un exemple de pollution aux dimensions kilométriques: la fixation du baryum par les céramiques». *Revue d'Archéométrie*, núm. 9, p. 27-29.
- (1991). «Quelques observations complémentaires sur les altérations de composition des céramiques au cours du temps: cas de quelques alcalins et alcalino-terreux». *Revue d'Archéométrie*, núm. 15, p. 117-122.
- PIOT, C. (1996). «Dossier des marques sur amphores Dressel 20 découvertes en Lot-et-Garonne». *Bulletin de la Société Archéologique et Historique de l'Albret* [Le Pas-sage], p. 15-23.
- PISANI, G. (1988). *Mezzi di trasporto e traffico*. Roma.
- POHL, I. (1987). «Piazzale delle Corporazioni, Portico Ouest: Saggi sotto i mosaici». *Not. Scavi d'Ant.*, vol. 32, suplem., p. 165-443.
- PONS, J. (1977). «Algunas consideraciones teóricas sobre el sevirato como indicador de dinamismo socio-económico». *Memorias de historia antigua*, vol. I, p. 215-219.
- PRANZINI, F.; SILENZI, S. (2004). «Inquadramento geomorfologico delle coste del Mediterraneo in epoca storica». A: *Anser. Anciennes Routes Méditerranéennes: Evolution paléoenvironnementale de los puertos y fondeaderos antiguos en el Mediterraneo Occidental. I Seminario* (Alacant, 2003). Alacant, p. 59-63.
- PREVOSTI, M. (1981). *Cronologia i poblament a l'àrea rural d'Iluro*. Mataró.
- (1981). *Cronologia i poblament rural de Baetulo*. Badalona: Museu de Badalona: Ajuntament de Badalona, p. 189-196.
- PREVOSTI, M.; CLARIANA, J. (1985). «El taller de ánforas de Torre Llauder: nuevas aportaciones». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 199-210. (Monografies Badalonines; 9)
- PUERTA, C. (1998). «Els contenidors de ceràmica comuna. L'altra producció dels forns laietans». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. II Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1998, p. 259-264. (Monografies Badalonines; 14)
- PUERTA, C.; RODRÍGUEZ, M. (1987). «Una indústria urbana de producció de vi a Baetulo (Badalona)». A: *El vi a l'antiguitat: Economia, producció i comerç al Mediterrani occidental. I Col·loqui Internacional d'Arqueologia Romana. Actes*. Badalona: Museu de Badalona, 1987, p. 133-139. (Monografies Badalonines; 9)
- PUIG, F. (1986). «Les Termes Romanes de Sant Boi de Llobregat». *Fonaments* [Barcelona], núm. 6, p. 61-94.
- RAEPSAET, G. (1979). «Attelage antiques dans le Nord de la Gaule: les systèmes de traction per équides». *Trier*, vol. 2, núm. 45, p. 215-273.
- RAMALLO, S. F. (1983). «El horno romano de fundición de la loma de Herrerías, Mazarrón, Murcia». I Estudio histórico-arqueológico. A: *XVI Congreso Nacional de Arqueología*. Saragossa, p. 925-936.
- RAMON, J. (1991). *Las ánforas púnicas de Ibiza*. Eivissa. (Trabajos del Museo de Ibiza y Formentera; 23)
- RAMON, J.; COSTA, B.; CALAFAT, A.; GARCÍA, P.; BONED, F. (1982). «Un taller de ceràmica d'època tardo-púnica a can Rova de Baix (Sant Antoni de Portmany, Eivissa)». *Fonaments* [Barcelona], núm. 3, p. 215-259.

- RANCOULE, G. (1980). *La Lagaste: Agglomération Gauloise du Bassin de l'Aude*. Carcassona: Laboratoire de Prehistoire et de Paléontologie.
- RAURICH, X.; PUJOL, M.; MARTÍN, A.; JOVER, A.; IZQUIERDO, P.; NIETO, X. (1992). *Les Sorres X: Un vaixell medieval al Canal Olímpic de Rem. Castelldefels. Baix Llobregat*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. (Memòries d'Intervencions Arqueològiques a Catalunya; 1)
- REINERT, F. (1992). «Les débuts de la céramique gallo-belge en pays trévire: l'exemple des sépultures dites aristocratiques». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Tournai*. Marsella: SFECAG, p. 71-82.
- REMESAL, J.; REVILLA, V. (1991). «Weinamphoren aus Hispania Citerior und Gallia Narbonensis in Deutschland und Holland». *Fundberichte aus Baden-Württemberg*, núm. 16, p. 389-439.
- REVILLA, V. (1993). *Producción cerámica y economía rural en el Bajo Ebro en época romana: El alfar de l'Aumadina, Tivissa (Tarragona)*. Barcelona.
- (1994). «El alfar romano de Tomoví. Producción anfórica y agricultura en el área de Tarraco». *Butlletí Arqueològic*, núm. 16, p. 111-128.
- (1995). «Producción cerámica, viticultura y propiedad rural en Hispania Tarraconensis (siglos I aC. III dC)». *Cuadernos de Arqueología* [Barcelona], núm. 8.
- REVILLA, V.; CARRERAS, C. (1993). «El vino de la Tarraconense en Britania». *Münsterche Beiträge zur Antiken handelsgeschichte*, vol. XII, núm. 2, p. 53-92.
- RICKMAN, G. E. (1980). «The grain trade under the Roman empire». A: D'ARMS, J. H.; KOPFF, E. C. (ed.). *The sea-borne commerce of the Ancient Roma: Studies in Archaeology and History*. Roma: American Academy in Rome, p. 261-275. (Memoirs of the American Academy in Rome; 36)
- RICO, C. (1995). «Índex de les marques epigràfiques sobre tegulae romanes de Catalunya i el País Valencià (antiga Tarraconensis)». *Saguntum*, núm. 28, p. 197-215.
- RIVAS, M. J. (2004). *El pozo negro (E-107) del foro romano de Pollentia y su contribución a la definición de los conjuntos cerámicos en el tránsito de época tardo-republicana a época imperial (10 a.C.-37 d.C.)*. Treball de recerca inèdit. Granada: Universidad de Granada. Facultad de Filosofía y Letras.
- ROBIC, J. Y.; LE BIHAN, J. P. (1997). «Les ensembles augustéens et tiberiens de Locmaria en Quimper (Finistère)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès du Mans*. Marsella: SFECAG, p. 147-177.
- ROCA, M. (2005). «Terra Sigillata Itálica». A: ROCA, M.; FERNÁNDEZ, M. I. (ed.). *Introducción al estudio de la cerámica romana*. Málaga: Universidad de Málaga.
- RODÀ, I. (1970). «Lucius Licinius Secundus, liberto de Lucius Licinius Sura». *Pyrenae*, núm. 6, p. 167-183.
- (1992). «Consideraciones sobre el sevirato en Hispania. Las dedicatorias ob honorem seviratus en el Conventus Tarraconensis». A: Religio deorum: *Actas del Coloquio Internacional de Epigrafía (Culto y Sociedad en Occidente)*. Sabadell, p. 399-404.
- (1994). «Los materiales de construcción en Hispania». A: *Actas del XIV Congreso Internacional de Arqueología Clásica*. Vol. I. Tarragona, p. 323-334.
- (1998). «El papel de Agripa en la trama urbana de la Hispania augustea». A: *Los orígenes de la ciudad en el Noroeste hispánico* (Lugo, 1996). Vol. I. Lugo, p. 276-293.
- (2007). «La figura de Agripa, el ejército y la promoción de las obras públicas en Hispania». *Larouco: Revista Anual da Antigüedade Galaica*, núm. 4, p. 27-43.
- (2010). «La promoción de las elites en las ciudades del conventus Tarraconensis». A: NAVARRO, F. J. (ed.). *Pluralidad e integración en el mundo romano: Actas del II Coloquio Internacional Italia Iberia - Iberia Italia*. Pamplona, p. 177-188.
- (2011-2012). «La gens Calpurinia de Barcino». *Cuadernos de Prehistoria y Arqueología* [Universidad Autónoma de Madrid], núm. 37-38: *Homenaje al profesor Manuel Bendala Galán*.
- RODÀ, I. [et al.] (2005). «Personatges de Barcino i el vi laietà: localització d'un fundus dels Pedanii Clementes a Teià (el Maresme) a partir de la troballa d'un signaculum de plom amb inscripció (segle II dC)». *Quarbis: Quaderns d'Arqueologia i Història de la Ciutat de Barcelona*, núm. 1, p. 46-57.
- RODRÍGUEZ GUTIÉRREZ, O. (2012). «Sobre las imágenes de privados como esculturas. Algunas reflexiones en torno a los mecanismos de autorepresentación ciudadana». *SPAL: Revista de Prehistoria y Arqueología de la Universidad de Sevilla*, núm. 21, p. 107-126.
- ROIG, M. (1977). «Miquel Tarradell. Els fonaments de la realitat». *Serra d'Or*, núm. 215, p. 13-19.
- ROLLAND, H. (1944). «Inscriptions antiques de Glanum (Saint-Rémy-de-Provence) (Bouches-du-Rhône)». *Gallia*, tom 2, p. 167-223.
- ROUCHÉ, C. (1989). *Aphrodisias in Late Antiquity: The late Roman and Byzantine inscriptions including texts from the excavations at Aphrodisias*. Londres. (Journal of Roman Studies Monographs; 5)
- ROUGÉ, J. (1966). *Recherches sur l'organisation du commerce maritime en Méditerranée sous l'Empire Romain*. Ports. Routes. Trafic. París.
- ROURA, A.; CASTANYER, P.; NOLLA, J. M.; KEAY, S. J. (1988). *La vil·la romana de Vilauba (Camós): estudi d'un assentament rural (campanyes de 1979-85)*. Girona: Diputació de Girona: Centre d'Investigacions Arqueològiques de Girona; Barcelona: Generalitat de Catalunya. (Sèrie Monogràfica; 8)
- SABATÉ, G. (1987). «Algunes troballes arqueològiques als voltants de la vila del Vendrell». *Miscel·lània Penedesenca*, núm. 10, p. 25-30.
- SANAHUJA, D. (2002). *Viladecans, terra de pagesos i senyors: Els temps medievals*. Viladecans: Ajuntament de Viladecans: Arxiu Històric de la Ciutat. [Vol. II d'*Història de Viladecans*]
- SÁNCHEZ NUÑALA, J. J.; PAZ, J. A. (1984). «Una villa romana en El Torreón (Ortilla, Huesca)». *BMZ*, núm. 3, p. 193-258.
- SANQUER, R. (1975). «Informations archéologiques: Bretagne». *Gallia* [París], vol. XXXIII, p. 333-367.

- SANTAMARIA, C. (1984). «L'épave H de la Chrétienne II Saint-Raphaël (Var)». *Cahiers d'Archéologie Subaquatique*, núm. 4, p. 9-52.
- SCHWEDT, A.; MOMMSEN, H.; ZACHARIAS, N.; BUXEDA, J. (2006). «Analcime crystallization and compositional profiles-comparing approaches to detect post-depositional alterations in archaeological pottery». *Archaeometry*, vol. 48, núm. 2, p. 237-251.
- SCIALLANO, M. (2007). «Amphores de Tarraconaise: nouvelles découvertes sur le littoral de Gaule Meridionale». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfores de la província Hispania Tarracensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya, p. 353-382. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- SCIALLANO, M.; MARLIÈRE, S. (2008). «L'épave à dolia de l'île de la Giraglia (Haute-Corse)». *Archaeonautica*, núm. 15, p. 113-151.
- SCIARRA, B. (1970). «Bolli anforari brindisini». *StudSal*, núm. 37-38, p. 143-155.
- SERRA RÀFOLS, J. C. (1956). «San Baudilio de Llobregat». A: *VIII Reunión de la Comisaría Provincial de Excavaciones Arqueológicas de Barcelona*. Madrid, p. 141-146. (Informes y Memorias; 32)
- (1962). «Estratos ibéricos debajo de villas romanas de la costa catalana». A: *VII Congreso Nacional de Arqueología, Barcelona 1960*. Saragossa, p. 255-260.
- (1968). «Notes sobre la indústria del ferro a Catalunya abans de la romanització». *Papeles del Laboratorio de Arqueología de Valencia* [València], núm. 5, p. 9-21.
- SIMÓ, J. A.; GÀMEZ, D.; SALVANY, J. M.; VÀZQUEZ-SUÑÉ, E.; CARRERA, J.; BARNOLAS, A.; ALCALÀ, F. J. (2005). «Arquitectura de facies de los deltas cuaternarios del río Llobregat, Barcelona, España». *Geogaceta* [Huelva], núm. 38, p. 171-174.
- SIRADEAU, J. (1988). *Amphores romaines des sites angevins et leur contexte archéologique*. Angers. (Corpus des Amphores Découvertes dans l'Ouest de la France; 2)
- SIRET, L. (1909). *Villaricos y herrerías*. Madrid, p. 381-478. (Memorias de la Real Academia de la Historia; XIV)
- SOBERÓN, M.; FERRER, C. (2004). *Informe de la intervenció arqueològica al carrer Francesc Moragas 17-19 (Sant Vicenç dels Horts, Baix Llobregat)*. Treball inèdit lliurat al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya el setembre de 2004.
- SOLER, J. (1969). *L'expansió dels cultius gavanencs i la romputa de les Marines*. Gavà.
- SOLIAS, J. M. (1982). *El poblament del curs inferior del Llobregat a l'època romana*. Memòria de llicenciatura mecanografiada.
- (1983). *Excavacions a l'ermita de Nostra Senyora de Sales (Viladecans)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, p. 11-23.
- (1985). «Introducció a l'estudi de les activitats econòmiques d'una vil·la laietana». *Pyrenae* [Barcelona], vol. 21.
- (1998). «El poblament ibèric». A: IZQUIERDO, P.; MENÉNDEZ, F. X.; SOLIAS, J. M. *Història de Viladecans*. Vol. I: *Els antecedents ibèrics i romans*. Viladecans: Ajuntament de Viladecans, p. 34-53.
- (1990). *El poblament ibèric i romà del curs inferior del Llobregat*. Tesi doctoral inèdita. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- (1993). «La romanització del Baix Llobregat». *La Sentiu* [Gavà: Museu de Gavà], núm. 18.
- (2005). *Rubricatum*. Sant Boi de Llobregat.
- SOLIAS, J. M.; BLASCO, A. (1980). *Les àmfores romanes del Museu de Gavà*. Barcelona. [Inèdit]
- SOLIAS, J. M.; MENÉNDEZ, X. (1985). «Problemes entorn el Baix Imperi al curs inferior del Llobregat». *Pyrenae* [Barcelona], vol. 21.
- (1986-1989). «La vil·la romana de Ca l'Espluga (Pallejà). Observacions sobre l'estructuració territorial i econòmica del curs inferior del Llobregat en època romana». *Empúries: Revista de Prehistòria, Arqueologia i Etnologia* [Diputació de Barcelona], núm. 48-50, p. 330-341.
- SOLIAS, J. M.; VILALTA, M. (1985). *Memòria d'excavació d'urgència a la vil·la romana de Can Tintorer*. [Inèdit]
- SOLIER, Y. (1981). «Les épaves de Gruissan». *Archaeonautica* [París: CNRS], núm. 3, p. 8-264.
- SOLIN, H. (1982). *Die griechischen Personennamen in Rom: Ein Namenbuch*. Berlín; Nova York.
- SOLOVDEV, S. L. (ed.) (2000). *Tsunamis in the Mediterranean Sea 2000 B.C.-2000 A.D.* Springer.
- SOTO, P. de (2010). *Anàlisi de la xarxa de comunicacions i del transport a la Catalunya romana: Estudi de distribució i mobilitat*. Tesi doctoral inèdita. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- SOTO, P. de; CARRERAS, C. (2007). «Anàlisi de la xarxa de transport a la Catalunya romana: alguns apunts». *Revista d'Arqueologia de Ponent* [Lleida], núm. 16-17, p. 177-192.
- (2009a). *Memoria histórica de la movilidad en España: Redes de transporte en SIG*. Treball inèdit. [Proyecto del Centro de Estudios Históricos y Urbanismo del Ministerio de Fomento (EH 2008-009-00)]
- (2009b). «La movilidad en época romana en Hispania: Aplicaciones de análisis de redes (SIG) para el estudio diacrónico de las infraestructuras de transporte». *Habis*, núm. 40, p. 303-324.
- (2010). *Memoria histórica de la movilidad en España: Redes de transporte en SIG*. Barcelona: EDIUOC.
- SUBIRANAS, C. (2002). *Memòria de la intervenció arqueològica a l'edifici de Can Barraquer de Sant Boi de Llobregat*. Sant Boi de Llobregat: Arqueociència: Ajuntament de Sant Boi de Llobregat. [Inèdit]
- SYME, R. (1988). «Rival Cities, notably Tarraco and Barcino». *Ktema*, vol. VI (1981), p. 271-285 (= *Roman Papers* [Oxford], vol. IV (1988), p. 74-93).
- TANTILLO, I. (2002). «Gli uomini, le risorse». A: GIARDINA, A. (ed.). *Roma Antica*. Roma-Bari, p. 85-111.
- TARRADELL, M. (1982). «Costa del Baix Llobregat». A: *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, p. 283-284.
- TCHERNIA, A. (1971). «Les amphores vinaires de Tarraconaise et leur exportation au début de l'Empire». *Archivo Español de Arqueología* [Madrid], núm. 44, p. 38-85.
- (1976). «L'atelier d'amphores de Tivissa et la marque SEX DOMITI». A: *Mélanges offerts à Jacques Heurgon*. Roma, p. 973-979. (Collection de l'École Française de Rome; 27)

- (1986). *Le vin de l'Italie romaine: Essai d'histoire économique d'après les amphores*. Roma. (Collection de l'École Française de Rome; 261)
- TCHERNIA, A.; BRUN, J. P. (1999). *Le vin romaine antique*. Grenoble: Glénat.
- TCHERNIA, A.; VILLA, J. P. (1977). «Notes sur le matériel recueilli dans la fouille d'un atelier d'amphores à Velau (B. du R.)». A: *Méthodes classiques et méthodes formelles dans l'étude des amphores: Actes du Colloque de Rome, 27-29 mai 1974*. Roma, p. 231-239. (Collection de l'École Française de Rome, 32)
- TCHERNIA, A.; ZEVI, F. (1972). «Amphores vinaires de Campanie et de Tarraconaise à Ostie». A: *Recherches sur les amphores romaines: Actes du Colloque de Rome (4 mars 1971)*. Roma, p. 35-67. (Publications de l'École Française de Rome; 10)
- THÉBERT, I. (1991). «El esclavo». A: GIARDINA, A. (ed.). *El hombre romano*. Madrid: Alianza. [Títol original: *L'uomo romano*. Bari: Laterza; Roma: Figli, 1989]
- TONIOLO, A. (1991). *Le anfore di Altino*. Pàdua. (Società Archeologica Veneta; 14)
- TREMOLEDA, J. (2000). *Industria y artesanado cerámico de época romana en el nordeste de Cataluña (época augustea y altoimperial)*. Oxford. (BAR International Series; 835)
- (2006). «Les àmfors per a la comercialització del peix documentades a Empúries». A: *Pescadors de l'antiga Empúries*. Girona: Ajuntament de l'Escala: Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries, p. 29-31.
- (2007). «Les instal·lacions productives d'àmfors tarraconenses». A: LÓPEZ MULLOR, A.; AQUILUÉ, X. (ed.). *La producció i el comerç de les àmfors de la província Hispania Tarraconensis: Homenatge a Ricard Pascual Guasch*. Barcelona: Museu d'Arqueologia de Catalunya, p. 113-150. (Monografies del Museu d'Arqueologia de Catalunya; 8)
- TREMOLEDA, J.; COBOS, A. (2003). «El cònsul Cn. Léntulo Augur y las inversiones de la aristocracia romana». *Athenaeum* [Como], núm. 91, fasc. 1, p. 29-53.
- TRULLAS, Ò. (2005). *Memòria de la intervenció realitzada al solar de la plaça Catalunya - carrer Barcelona, núm. 1 (Sant Vicenç dels Horts, Baix Llobregat)*. Treball inèdit lliurat a l'Àrea de Recerca i Coneixement del Departament de Cultura l'agost de 2005.
- VEGAS, M. (1975). *Novaesium VI: Die augustische Gebrauchskeramik von Neuss*. Bonn: Limes. (Forschungen Band; 14)
- VERBOVEN, K. (2002). *The economy of friends: Economic aspects of Amicitia and patronage in the Late Republic*. Brussel·les, 2002.
- VERRIÉ, F. P. (1972). «Personaggi barcinonensi in un sarcòfago romano di Genova». *Studi Genuensi*, núm. 9, p. 3-11.
- VICENTE, J. (1967). «Ánforas romanas en Gavá». *Puig Castellar* [Santa Coloma de Gramenet], 2a època, núm. 6.
- VILA, L.; BUXEDA, J.; TREMOLEDA, J. (2005). «Caracterització arqueomètrica de la producció d'àmfors Pascual 1 i Dressel 7/11 del taller romà de Llafranc (Palafrugell, Catalunya)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Blois*. Marsella: SFECAG, p. 761-769.
- (2006). «Amphores romaines du Haut-Empire: caractérisation archéométrique de l'atelier du Collet de Sant Antoni de Calonge (Girona, Espagne)». A: SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ÉTUDE DE LA CÉRAMIQUE ANTIQUE EN GAULE. *Actes du Congrès de Pézénas*. Marsella: SFECAG, p. 691-702.
- VILA, G.; GUTIÉRREZ, D. (2004). *Memoria de les intervencions arqueològiques al jaciment de les Begudes, Ciutat Esportiva del F. C. Barcelona (Sant Joan Despi), 23 de gener - 13 de febrer de 2001, 13 de febrer - 28 de març de 2001*. Memòria d'excavació inèdita. Barcelona: Arqueociència: Generalitat de Catalunya.
- VILA, L.; MARTÍNEZ FERRERAS, V.; BUXEDA, J.; KILIKOGLU, V. (2009). «Differences in technological and functional models of contemporary amphorae production in neighbouring areas». A: *36th International Symposium of Archeometrie (ISA 2006)*. Québec, p. 253-259.
- VILALTA, J. (1989). *Dades per a l'estudi del territori de Castellbisbal (Vallès Occidental) en època romana*. Rubí: Fundació Museu: Biblioteca de Rubí: Centre d'Estudis Rubinencs. [XXXII Assemblea Intercomarcal d'Estudis]
- VIVAR, G. (2004). «Els objectes de la tripulació». A: *Culip VIII i les àmfors Haltern 70*. Girona: Museu d'Arqueologia de Catalunya, p. 147-154. (Monografies del Casc; 5)
- WALTER, V.; BESNUS, Y. (1989). «Un exemple de pollution en phosphore et en manganèse de céramiques anciennes». *Revue d'Archéométrie*, núm. 13, p. 55-64.
- WATIER, B. (1973). «Col et fragments d'amphores trouvés dans les sous-sol landais». *Bulletin de la Société de Borda* [Bordeus].
- WHITBREAD, I. K. (1989). «A proposal for the systematic description of thin sections towards the study of ancient ceramic technology». A: MANIATIS, Y. (ed.). *Archaeometry: Proceedings of the 25th International Symposium*. Amsterdam: Elsevier, p. 127-138.
- WILLIAMS, D. F. (1981). «The Roman Amphora Trade with Late Iron Age Britain». A: HOWARD, H.; MORRIS, E. (ed.). *Production and distribution: a ceramic viewpoint*. Oxford: BAR, p. 123-132. (BAR International Series; 120)